

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 23 november 2022
(OR. en)

15137/22

COVEME 1

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	22 november 2022
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2022) 664 final
Ärende:	RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET om Rumäniens framsteg inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen

För delegationerna bifogas dokument – COM(2022) 664 final.

Bilaga: COM(2022) 664 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Strasbourg den 22.11.2022
COM(2022) 664 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET
om Rumäniens framsteg inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen

1. INLEDNING

Samarbets- och kontrollmekanismen inrättades när Rumänien gick med i EU 2007 som en övergångsåtgärd som skulle underlätta landets fortsatta ansträngningar att reformera domstolsväsendet och intensifiera kampen mot korruption¹. Den är ett gemensamt åtagande från Rumäniens och EU:s sida. I linje med beslutet om inrättandet av mekanismen och i enlighet med vad som framhålls av rådet och bekräftas av Europeiska unionens domstol² upphör samarbets- och kontrollmekanismen när alla riktmärken³ för Rumänien har uppfyllts på ett tillfredsställande sätt.

Arbetet inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen har pågått sedan 2007 för att stödja och följa reformprocessen på grundval av riktmärkena. I januari 2017 utförde kommissionen en övergripande utvärdering av framstegen under de tio år som mekanismen hade tillämpats⁴, vilken gav en tydlig bild av de betydande framsteg som gjorts. Kommissionen fastställde tolv specifika rekommendationer som, när de uppfyllts på ett oåterkalleligt sätt, skulle räcka för att avbryta förfarandet för samarbets- och kontrollmekanismen, förutsatt att det inte skulle ske något som uppenbart skulle vända utvecklingen.

Sedan dess har kommissionen utfört fyra utvärderingar av framstegen för genomförandet av rekommendationerna. Rapporterna från sent 2017 till 2019 kännetecknades av en avtagande reformkraft. Genom de åtgärder som vidtagits av Rumänien återupptogs frågor som man i rapporten från januari 2017 hade betraktat som avslutade, och därutöver gjordes ytterligare rekommendationer⁵. Både Europaparlamentet och rådet delade dessa farhågor⁶. I rapporten från juni 2021 kunde man dock notera att betydande framsteg gjorts och att många rekommendationer var på väg att uppfyllas, förutsatt att den stadiga utvecklingen fortsatte⁷.

De senaste åren har EU i hög grad utvecklat verktygslådan för att upprätthålla rättsstatsprincipen i hela EU⁸. Vissa av de verktyg som har införts är direkt relevanta för EU:s insatser för att stödja Rumäniens reformprocess. Till följd av detta finns det nu ett antal övervakningssätt för att undersöka frågor som omfattas av riktmärkena för samarbets- och kontrollmekanismen.

Två av de områden som omfattas för alla medlemsstater i de årliga rapporterna om rättsstatsprincipen är rättssystemet i allmänhet, inbegripet rättslig reform, och regelverken för korruptionsbekämpning⁹. Detta pågående samordnings- och övervakningsförfarande sträcker

¹ Efter rådets slutsatser av den 17 oktober 2006 (13339/06) inrättades mekanismen genom kommissionens beslut av den 13 december 2006 (K(2006) 6569 slutlig).

² Domstolens dom av den 18 maj 2021 i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19 Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl., punkt 164.

³ Riktmärkena för Rumänien avser rättsväsendets effektivitet och öppenhet, viktiga institutioner på områden som integritet och korruptionsbekämpning på alla nivåer och förebyggande av korruption.

⁴ COM(2017) 44 final.

⁵ COM(2017) 751 final, COM(2018) 851 final och COM(2019) 499 final.

⁶ Europaparlamentets resolution av den 13 november 2018 om rättsstatsprincipen i Rumänien, P8_TA-PROV(2018)0446. Rådets slutsatser av den 12 december 2018 <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15187-2018-INIT/sv/pdf>.

⁷ COM(2021) 370 final.

⁸ Ett annat instrument som har införts sedan 2018 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen är förordningen om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten (förordning (EU, Euratom) 2020/2092, EUT L 433I, 22.12.2020, s. 1).

⁹ Kommissionen har hittills antagit följande tre rapporter om rättsstatsprincipen: COM(2020) 580 final, COM(2021) 700 final och COM(2022) 500 final. De innefattar följande specifika kapitel om Rumänien: SWD(2020) 322 final, SWD(2021) 724 final och SWD(2022) 523 final.

sig utöver det specifika sammanhang efter anslutningen som utlöste samarbets- och kontrollmekanismen. Tillämpningsområdet för dessa rapporter om rättsstatsprincipen omfattar frågor som är viktiga för reformkapacitet och reformernas hållbarhet, såsom kvaliteten på lagstiftningen och lagstiftningsförfarandet, oberoende institutioners roll i att säkerställa kontroller och motvikter, förutsättningar för det civila samhället samt mediefrihet och mediepluralism. 2022 års rapport om rättsstatsprincipen innehöll för första gången rekommendationer till alla medlemsstater inklusive Rumänien¹⁰ för att stödja medlemsstaternas reformer inom de fyra rapporteringsområdena. De rumänska myndigheterna har bedrivit ett aktivt och konstruktivt samarbete med kommissionen under rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen.

Ett antal frågor med anknytning till rättsstatsprincipen, bland annat rättssystemens effektivitet, kampen mot korruption och lagstiftningsprocessens kvalitet och graden av delaktighet i denna, ingår även i den europeiska planeringsterminen med tanke på deras inverkan på företagsklimat, investering, ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Dessutom innehåller Rumäniens plan för återhämtning och resiliens, som bedömdes positivt av kommissionen och antogs av rådet den 3 november 2021¹¹, konkreta milstolpar som avser frågor som omfattas av samarbets- och kontrollmekanismen och som är centrala för reformprocessen, såsom ramverk för rättslig reform och korruptionsbekämpning¹².

Denna rapport bedömer de framsteg som Rumänien gjort i genomförandet av utestående rekommendationer inom samarbets- och kontrollmekanismen och i vilken mån mekanismens riktmärken har uppfyllts sedan juni 2021. Precis som tidigare år följer denna rapport av ett noggrant förfarande med en analys av kommissionen som bygger på nära samarbete med institutionerna, det civila samhället och andra berörda parter i Rumänien¹³.

¹⁰ COM(2022) 500 final, bilaga och landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien.

¹¹ Rådets genomförandebeslut 12319/21 av den 3 november 2021. Specifika milstolpar anges i texten.

¹² Uppfyllandet av dessa milstolpar kommer att bedömas inom ramen för det särskilda förfarandet mot bakgrund av de kriterier som anges i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens.

¹³ Kommissionens avdelningar anordnade ett informationsuppdrag i november 2022. Onlinesammanträdena innefattade justitieministern, ledamöter för Rumäniens parlament, Högsta rättsrådet, Högsta kassationsdomstolen, riksåklagaren, den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, den nationella integritetsbyrån, den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar (Anabi), civilsamhällesorganisationer och rättsliga sammanslutningar.

2. BEDÖMNING AV I VILKEN UTSTRÄCKNING REKOMMENDATIONERNA FÖLJTS

I detta avsnitt bedöms framstegen med kommissionens rekommendationer i tidigare rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen, i synnerhet de tolv rekommendationerna från januari 2017 och de åtta ytterligare rekommendationerna från november 2018. Om alla kvarstående rekommendationer uppfylls skulle samarbets- och kontrollmekanismen kunna upphöra. Rekommendationerna utgör de grundläggande steg som behövs för att se till att reformprocessen fortsätter på en hållbar väg i framtiden, där fokus för samarbetet med Rumänien kommer att ligga på fortsatt genomförande av reformerna, som en del av rapporten om rättsstatsprincipen.

2.1 Första riktmärket: Rättsväsendets oberoende och reform av rättsväsendet¹⁴

Lagarna om rättsväsendet och rättsliga garantier för rättsväsendets oberoende

2018 års rekommendationer:

- Att omedelbart avbryta genomförandet av lagarna om rättsväsendet och efterföljande undantagsförordningar.
- Att se över lagarna om rättsväsendet med fullt beaktande av de rekommendationer som utfärdats inom mekanismen samt av Venedigkommissionen och Greco.

I tre lagar¹⁵ fastställs domares status samt rättsväsendets och Högsta rättsrådets sammansättning. Dessa lagar är därför av central betydelse för att säkerställa domarnas oberoende och rättsväsendets funktion. År 2018 och 2019 hade ändringarna av dessa lagar en allvarlig inverkan på rättssystemets oberoende, kvalitet och effektivitet. De stora frågor som fastställdes inbegrep inrättandet av en särskild avdelning för utredning av brott inom rättsväsendet, systemet för domares och åklagares civilrättsliga ansvar, förtidspensioneringsprogram, tillträde till yrket och statusen för och utnämningen av högt uppsatta åklagare. Genomförandet av de ändrade lagarna kom snabbt att bekräfta orosmomenten och uppkomsten av andra frågor under de mellanliggande åren visade tydligt ett det krävdes en övergripande översyn av lagarna¹⁶.

I september 2020 började man överväga hur de tre lagarna skulle kunna ändras och dessa överväganden fick ny kraft våren 2022¹⁷ när ett nytt samråd inleddes av justitieministeriet i juni 2022. Samrådet ledde till att reviderade förslag överlämnades för yttrande till Högsta rättsrådet. Dess yttrande i augusti 2022 ledde till att ytterligare en reviderad version av lagarna lades fram i parlamentet och det parlamentariska förfarandet slutfördes i oktober 2022¹⁸. Flera bestämmelser i de antagna lagarna överklagades inför Rumäniens författningsdomstol, som förkastade samtliga överklaganden. Lagarna kungjordes av

¹⁴ De fullständiga riktmärkena för det ursprungliga beslutet om samarbets- och kontrollmekanismen återfinns i bilagan.

¹⁵ Lag 207/2018 om ändring av lag 304/2004 om rättsväsendets organisation, lag 234/2018 om ändring av lag 317/2004 om Högsta rättsrådet, lag 242/2018 om ändring av lag 303/2004 om domar- och åklagarstadgan. Lagarna ändrades ytterligare genom regeringens undantagsförordningar 2018 och 2019.

¹⁶ Dessa avsåg exempelvis utnämningsreglerna för Högsta kassationsdomstolen och rättsinspektionen. Läs mer i 2019 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen, COM(2019) 499 final.

¹⁷ Läs mer om utvecklingen mellan september 2020 och juni 2022 i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen och landskapitlet om Rumänien i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹⁸ En särskild gemensam parlamentarisk kommitté bestående av de två kammarna undersökte lagarna inom ramen för ett brådskande parlamentariska förfarande som inleddes den 12 september. Det parlamentariska förfarandet slutfördes den 17 oktober efter att man röstade ja i senaten.

Rumäniens president den 15 november¹⁹. Revideringen av lagarna är också en milstolpe i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens²⁰.

Regeringen ansåg att de tidigare yttrandena från Venedigkommissionen hade tydliggjort dess ståndpunkter och hade tagit hänsyn till de reviderade lagarna, även om de slutliga förslagen inte specifikt hade översänts för samråd innan de lämnades in till parlamentet. Europarådets parlamentariska församling vände sig dock till Venedigkommissionen. Efter en begäran från de rumänska myndigheterna om att hantera yttrandet inom ramen för ett brådskande förfarande utarbetade Venedigkommissionen ett brådskande yttrande om de tre lagarna som offentliggjordes den 18 november²¹. Detta yttrande kommer att läggas fram för godkännande till Venedigkommissionen vid plenarsessionen i december 2022.

De antagna revideringarna av lagarna utgör en viktig omstöpning av lagstiftningsramen. I tidigare rapporter lyfte man frågor om struktur och förfaranden, såsom upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet, systemen för disciplinärt, civilt och straffrättsligt ansvar för domare och åklagare, utnämningen av rättsinspektionens ledning och dess ansvarsskyldighet och förfarandena för utnämning och entledigande av överåklagare samt Högsta kassationsdomstolens och Högsta rättsrådets roll. Reformernas påverkan på domarnas oberoende och karriärorganisation är också av betydelse.

De reviderade lagarna reformerade det civilrättsligt ansvaret för domare och åklagare och tog itu med ett långvarigt problem som fastställdes i rapporterna om samarbets- och kontrollmekanismen²², rapporterna om rättsstatsprincipen och domstolens rättspraxis²³. Den nya lagen om domares status innebär att finansministeriet, när käranden lämnar in ett anspråk på ersättning för ett felaktigt domslut, omedelbart ska meddela den berörda domaren, som kan ansöka om att ingripa i de första förfarandena mot staten. Finansministeriet kan dessutom lämna in en regresstalan mot domaren endast om den relevanta avdelningen inom Högsta rättsrådet anser att det föreligger ond tro eller grov vårdslöshet i samband med ett felaktigt domslut, på grundval av en rapport från rättsinspektionen. Tidigare kunde ministeriet lämna in en regresstalan oavsett slutsatserna i rättsinspektionens rapport.

Fler skyddsmekanismer infördes också med avseende på domarnas disciplinära ansvar. Med avseende på innehållet avskaffades de disciplinära åtgärder som gav upphov till oro för det rättsliga oberoendet²⁴ och unionsrättens företräde²⁵. Samtidigt kommer utvidgningen av en

¹⁹ Lagarna offentliggjordes i Rumäniens officiella kungörelseorgan den 16 november.

²⁰ Milstolpe 423 i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens: Lagarnas ikraftträdande (lagar om statusen för domare, rättsväsendets organisation och Högsta rättsrådet).

²¹ Venedigkommissionens yttrande CDL-PI(2022)047.

²² Se särskilt 2018 års tekniska rapport (SWD(2018) 551 final), och 2021 års rapport om rättsstatsprincipen – landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien. De tidigare reglerna har väckt frågor på grund av det inflytande som hamnade hos finansministeriet, som hade möjlighet att bedöma huruvida ett rättsligt misstag hade begåtts i ond tro eller på grund av grov vårdslöshet och därefter inleda återkravsförfaranden mot domare för de uppkomna skadorna.

²³ I domen av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19, punkterna 233–241, fastslog domstolen att domarens rätt till försvar skulle iakttas fullt ut, att en domstol bör besluta om domares personliga skadeståndsansvar och att man i bestämmelserna på ett klart och precist sätt skulle föreskriva de skyddsregler som behövs för att säkerställa att varken utredningen eller de regressvis framställda anspråken kan anses utgöra påtryckningsmedel gentemot domstolarnas verksamhet.

²⁴ Denna överträdelse avser "handlingar som påverkar rättsväsendets heder, yrkesmässiga korrekthet eller prestige och som begåtts i samband med utförandet av arbetsuppgifter eller utanför arbetet".

²⁵ Brottet "bristande efterlevnad av författningsdomstolens beslut eller beslut från Högsta kassationsdomstolen vid lösning av överklaganden i lagens intresse", vilket skulle ålägga domare disciplinärt ansvar vid

annan disciplinär överträdelse till att omfatta uttryckande av politiska åsikter inte bara i samband med utövandet av arbetsuppgifter utan även mer generellt uttryckande av sådana åsikter offentligt att behöva övervakas för att säkerställa att detta inte begränsar domares yttrandefrihet i onödan. När det gäller förfarandemässiga aspekter ska besluten från Högsta rättsrådets avdelningar i disciplinära ärenden nu motiveras och meddelas den berörda domstolen utan dröjsmål. I lagen föreskrivs det dessutom att disciplinära påföljder ska raderas från domarens register tre år efter att de verkställdes om domaren inte är föremål för nya disciplinära påföljder under denna period.

När det gäller det disciplinära förfarandet i sig införs även strängare tidsfrister för Högsta rättsrådet att motivera sina disciplinära beslut²⁶. Ett återstående orosmoment är möjligheten för rättsinspektionen att överklaga ett beslut från Högsta rättsrådets disciplinära avdelning²⁷.

Genom lagen införs vissa viktiga ändringar med avseende på domares karriärorganisation. Utbildningen vid det nationella institutet för domarkåren har förlängts från två till tre år. Samtidigt som detta skulle kunna påverka storleken på gruppen av tillgängliga nya domare på längre sikt²⁸ skulle det också kunna innebära mer tid för deras praktiska utbildning. Andra ändrade bestämmelser avser kravet på högre tjänsteålder för befordran till överdomstolar och åklagarmyndigheter som har höjts i allmänhet²⁹. För utnämningar till de specialiserade åklagartjänsterna, byrån för korruptionsbekämpning och byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism har kravet på högre tjänsteålder bibehållits på tio år, med en tillfällig övergångsperiod för att begränsa den eventuella effekten på personalresurserna. Den konkreta effekten av det nya kravet på högre tjänsteålder på personalresurserna efter att den tillfälliga åtgärden har fasats ut återstår att se. Genom lagen bibehålls de två befintliga typerna av befordran vid appellationsdomstolar, tribunaler och åklagarmyndigheter som är kopplade till dem men de bestämmelser som avser konkurrensbaserade befordringar på plats läggs på is till december 2025 och endast effektiva befordringar tillåts under denna period³⁰. Nya bestämmelser har införts med avseende på befordran av domare till Högsta kassationsdomstolen där befordran på grundval av en uttagning med ett skriftligt prov har ersatts av ett urval baserat på en utvärdering av de rättsliga beslut som fattats av kandidaterna under hela den tid som de har varit verksamma vid appellationsdomstolen och en intervju

underlåtelse att tillämpa domstolsbeslut från författningsdomstolen och hindra dem från att utreda om bestämmelser i nationell rätt är förenliga med EU-rätten, se domstolens dom av den 22 februari 2022, RS, i mål C-430/21, punkterna 79–93.

²⁶ Dessa måste nu motiveras utan dröjsmål, i stället för den tidigare tidsfristen på 20 dagar som ofta ignorerades.

²⁷ ”Så fort högsta domstolsrådets disciplinära nämnd har fattat ett beslut till domarens fördel ska detta beslut bli slutgiltigt” (CDL-AD (2002) 015, Venedigkommissionens yttrande om lagförslaget om ändringar av Bulgariens lag om rättsväsendet).

²⁸ Yttrandet från Högsta rättsrådet om lagförslagen betonade risken för att denna ökning skulle ha en betydande inverkan på domstolarnas och åklagarmyndigheternas personalresurser och arbetslastning, vilket skulle kunna påverka rättssystemets kvalitet. Tillämpning av dessa bestämmelser och deras effekt i praktiken på arbetsbelastningen och den effektiva handläggningen av ärenden kommer att fortsätta att övervakas inom ramen för rapporterna om rättsstatsprincipen.

²⁹ Dessa är just nu sju år för tribunaler, nio år för appellationsdomstolar och tio år för åklagarmyndigheter som är kopplade till Högsta kassationsdomstolen.

³⁰ Dessa avser befordringar på plats som grundar sig på de resultat som uppnåtts i samband med konkurrensutsatta befordringsförfaranden och effektiv befordran som grundar sig på utvärderingar av domarnas verksamhet under de senaste åren. Från och med 2025 förväntas befordringar på plats begränsas till 20 % av det totala antalet lediga tjänster. Dessa begränsningar av vad som betraktas som ett mer objektivt befordringsförfarande baserat på meriter har kritiserats av vissa domarorganisationer i Rumänien.

inför Högsta rättsrådets domaravdelning³¹. Efter att de har befordrats till Högsta kassationsdomstolen utesluts domare även från ytterligare yrkesmässiga utvärderingar. Andra väsentliga ändringar avser utnämningen av mellanchefer vid distriktsdomstolar, tribunaler, specialiserade domstolar, appellationsdomstolar och åklagarmyndigheter som är kopplade till dit och som inte längre utförs genom uttagningsprov, utan enbart genom ett förslag från en domstolsordförande eller chefen för åklagarmyndigheten.

Venedigkommissionens brådsakande yttrande fokuserar på ett begränsat antal ämnen som rör domares civilrättsliga och disciplinära ansvar och uttagningar för tillträde till rättsväsendet samt utnämningen och entledigandet av specialiserade och högt uppsatta åklagare. I yttrandet slås det fast att lagarna på det stora hela tycks gå åt rätt håll, även om Venedigkommissionen beklagade att den rumänska regeringen inte översände lagarna för samråd enligt vad som tillkännagavs. Positiva element noteras med avseende på utnämningen och entledigandet av högt uppsatta åklagare (se även nedan). I yttrandet noteras det även att det finns skyddsmekanismer mot politisk inblandning i det arbete som byrån för korruptionsbekämpning bedriver samt en tydlig begränsning av riksåklagarens befogenheter med avseende på det arbete som bedrivs av byrån för korruptionsbekämpning och byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism samt justitieministerns kontroll (begränsad till ledningsfrågor). Venedigkommissionen utfärdade dock flera rekommendationer som kan omfatta ytterligare riktade ändringar av lagar såsom en förlängning av mandatperioderna för högt uppsatta åklagare från de tre år som gäller för närvarande och avskaffande av möjligheten att förnya mandat samt en förstärkning av skyddsåtgärderna i fall där den allmänna åklagaren upphäver beslut från vanliga åklagare. Andra föreslagna ändringar inbegriper ett konkurrensutsatt urval av biträdande chefer vid domstolar och vid åklagarmyndigheter och fastställer tydligt att tjänstemän vid kriminalpolisen som utstationeras vid åklagarmyndigheter inte kan rapportera till inrikesministeriet.

När det gäller avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet lades ett första lagförslag om att upplösa detta organ fram i parlamentet i februari 2021. Trots antagandet i deputeradekammaren – och ett positivt yttrande från Venedigkommissionen – antogs förslaget inte i senaten. Den nya regeringen återupptog förfarandet i januari 2022 och efter ett förkortat offentligt samråd på tio dagar om ett nytt förslag och ett positivt yttrande från Högsta rättsrådet antog parlamentet en lag den 28 februari 2022³², i avvaktan på en ny Venedigkommission. Avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet upplöstes i mars 2022.

Avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet hade visat att den inte fungerade effektivt: Under sina tre år översände den endast sju mål till domstolen och ackumulerade en stor eftersläpning av ärenden³³. I och med upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet överfördes behörigheten att utreda brott som begåtts av domare till

³¹ Denna ändring har också kritiserats av vissa domarorganisationer och civilsamhällesorganisationer som hävdar att förfarandets merit- och konkurrensbaserade särdrag har minskats. Å andra sidan har Högsta rättsrådet hävdats att det nuvarande systemet inte fungerade effektivt och att kunskapsbaserade tester för domare, på senioritetsnivå, är mindre relevant än en analys av det arbete som de utför i rättssalen.

³² Lag nr 49 av den 11 mars 2022 om avskaffandet av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet samt om ändring av lag nr 135/2010 om straffprocesslagen, som offentliggjordes i den officiella tidningen nr 244 av den 11 mars 2022. Denna lag överklagades inför författningsdomstolen som förklarade den som författningsenlig genom beslut nr 88 av den 9 mars 2022.

³³ Avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet hade totalt 9 651 ärenden att lösa. Mellan 2018 och 2022 löste den totalt 2 000 ärenden. Av dessa ärenden utfärdade avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet sju åtal och stämde nio svaranden och antalet öppna ärenden i mars 2022 uppgick till 7 002.

”särskilt utsedda åklagare” vid åklagarmyndigheter som var kopplade till Högsta kassationsdomstolen³⁴ och appellationsdomstolarna³⁵. I 2022 års rapport om rättsstatsprincipen noterades det att det nya systemet innebar en förbättring med avseende på antalet åklagare som tilldelats den nya strukturen och dess territoriella fördelning³⁶, men det väcktes frågor om dess effekt på det rättsliga oberoendet³⁷. Exempelvis hade man inte tagit vara på möjligheten att genom lagstiftningen ta itu med orosmomentet med avseende på användningen av ogrundade påståenden (”oskäligen klagomål”) som ett påtryckningsmedel mot domare. Den exklusiva behörigheten inom ramen för det tidigare systemet har upprätthållits men det har inte framgått hur systemet skulle kunna motiveras utifrån objektiva och kontrollerbara krav på god rättskipning, enligt vad som anges av domstolen³⁸. Bristen på nya specifika skyddsåtgärder inom ramen för den införda strukturen har dessutom medfört orosmoment mot bakgrund av domstolens dom³⁹. I mars 2022 fastställde Venedigkommissionen att upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet borde säkerställa ökad effektivitet vid utredningen av påståenden om korruption bland domare och åklagare⁴⁰. Andra farhågor avsåg utnämningförfarandet för ”särskilt utsedda åklagare”⁴¹. Den decentraliserade strategi som antagits fäster vikten vid behovet av att övervaka resultaten för det nya systemet. Hittills har inga förfarandemässiga incidenter tagits upp och arbetet har inriktats på att behandla de överförda ärendena⁴² och man har prioriterat att avsluta ärenden som grundar sig på ogrundade påståenden. Över 95 % av de överförda handlingar som hittills har behandlats tycks hittills ha grundat sig på oskäligen klagomål. Riksåklagaren har även utarbetat en metod för prioritering av ärenden. 2022 års

³⁴ För brott som begåtts av ledamöter i Högsta rådet, domare och åklagare anslutna till Högsta kassationsdomstolen, domare och åklagare anslutna till appellationsdomstolar och den militära appellationsdomstolen samt domare vid förvaltningsdomstolen.

³⁵ För brott som begåtts av domare och åklagare anslutna till förstainstansdomstolar, tribunaler och militärtribunaler.

³⁶ Inom ramen för den nya strukturen kan riksåklagaren utse upp till 14 åklagare vid åklagarmyndigheten kopplad till Högsta kassationsdomstolen och upp till tre vid varje åklagarmyndighet kopplad till appellationsdomstolen. Åklagarna utses för en period på fyra år efter rekommendation från Högsta rådet. De återvänder till sin ursprungliga befattning i slutet av denna period eller efter beslut från riksåklagaren om att avsluta utnämningen.

³⁷ Uttalande från Rumäniens domarföreningsforum, rörelsen för försvaret av åklagarföreningens stadga och föreningen Initiativ för rättvisa av den 24 januari 2022.

³⁸ Domstolens dom av den 18 maj 2021, Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl., i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19, ECLI:EU:C:2021:393, punkt 223.

³⁹ Den nya strukturen bör åtföljas ”av specifika skyddsregler som gör det möjligt dels att eliminera varje risk för att denna enhet används som ett instrument för politiskt kontroll av dessa domares och åklagares verksamhet vilket skulle kunna undergräva deras oavhängighet, dels att säkerställa att denna behörighet kan utövas gentemot dessa med fullt iakttagande av de krav som följer av artiklarna 47 och 48 i stadgan”, domstolens dom av den 18 maj 2021, Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl., i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19, ECLI:EU:C:2021:393, punkt 223.

⁴⁰ Venedigkommissionen, yttrande om lagförslag om att upplösa avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet (CDL-AD(2022)003), punkt 37.

⁴¹ Orosmomenten rörde bland annat avsaknaden av ett särskilt konkurrensutsatt förfarande och en specifik roll för Högsta rådet. Venedigkommissionen har understrukit betydelsen av att i större utsträckning involvera Högsta rådet i utnämning av åklagare i det inledande urvalet av åklagare (yttrande från Venedigkommissionen (CDL-AD(2022)003), punkt 28). Dessa farhågor förstärktes genom de inledande besluten från Högsta rådet som tycktes förespråka kontinuiteten med tidigare personal från avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet. Hittills har 37 av de totalt 59 tjänsterna tillsatts och ytterligare 9 förslag är föremål för behandling. Riksåklagaren tog upp vissa svårigheter med att få åklagare utnämnda till vissa myndigheter av Högsta rådet, vilket har lett till obalans i fördelningen av arbetsbördan.

⁴² Sedan upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet hade 1 237 ärenden lösts av den nya strukturen fram till slutet av september 2022 (786 på central och 451 på lokal nivå) och 2 960 pågår fortfarande på central nivå, medan åklagarmyndigheterna runt om i landet har 4 208 pågående mål.

rapport om rättsstatsprincipen inkluderade två specifika rekommendationer med avseende på det nya systemet⁴³ och kommissionen kommer att rapportera om genomförandet av dessa inom ramen för 2023 års rapport om rättsstatsprincipen.

Lagstiftningsförfarandet för att revidera de tre lagarna och bestämmelserna beträffande utredningen av brott inom rättsväsendet har nu slutförts. Rumäniens regering har åtagit sig att ta största möjliga hänsyn till det kommande yttrandet från Venedigkommissionen om lagarna, som kan innebära ytterligare riktade ändringar av lagstiftningen. Uppföljningen av detta åtagande och det praktiska genomförandet av den nya lagstiftningsramen omfattas av tillämpningsområdet för kommissionens övervakning inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen. De nya lagarna kommer också att bedömas inom ramen för det särskilda förfarandet i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens.

Utnämningar till ledande befattningar inom åklagarväsendet

- *2017 års rekommendation: Införa ett stabilt och oberoende system för utnämningar av högt uppsatta åklagare, vilket ska bygga på tydliga och öppna kriterier, med stöd från Venedigkommissionen.*
- *2018 års rekommendation: Att respektera negativa yttranden från Högsta rådet om utnämningar och uppsägningar av åklagare på ledande poster, till dess att en ny rättslig ram finns på plats i enlighet med rekommendation 1 från januari 2017.*
- *2018 års rekommendation: Att återuppta processen för att utse en chefsåklagare vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten med styrkt erfarenhet av lagföring av korruptionsrelaterade brott och med ett tydligt mandat för DNA att fortsätta med professionella, oberoende och opartiska utredningar av korruption.*

Ett system med transparenta och meritbaserade utnämningar av de mest erfarna åklagarna som kan tillhandahålla tillräckliga skyddsmekanismer mot politisering har länge varit en rekommendation inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen. I successiva rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen har man betonat behovet av tillräckliga kontroller och balanser i förfarandet för utnämning av hög uppsatta åklagare samt en reflektion kring den utsträckning i vilken detta förfarande för utnämning och entledigande skulle gälla på lägre ledningsnivåer inom åklagarväsendet⁴⁴. Kommissionen har även konsekvent understrukt att samrådet med Venedigkommissionen om det planerade förfarandet är ett viktigt sätt att göra den valda lösningen hållbar och säkerställa en varaktig balans mellan de roller som innehas av de involverade institutionerna, Rumäniens president, justitieministern och Högsta rådet⁴⁵.

⁴³ De två rekommendationerna är att ”vidta åtgärder för att hantera de återstående frågorna med avseende på utredning och lagföring av brott inom rättsväsendet, med hänsyn till europeiska standarder och relevanta yttranden från Venedigkommissionen” och att ”noggrant övervaka effekten av det nya systemet på utredningen och lagföringen av korruptionsbrott inom rättsväsendet”. Se även det tredje riktmärket.

⁴⁴ Rekommendationerna gjordes 2016 och deras relevans har betonats av den efterföljande utvecklingen. Nomineringarna har fortsatt att kännetecknas av samförstånd men polemiken i samband med i synnerhet det godtycke som tillåts genom lagstiftningen inom ramen för förfarandet för entledigande visade på behovet av att säkerställa tydlighet och införa skyddsåtgärder. I 2016 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen rekommenderades det även att ett förfarande som innefattar ett politiskt element inte skulle tillämpas på befattningar på lägre ledningsnivå, ställföreträdare och avdelningschefer (vilket skulle åligga Högsta rådet och ledningen för den berörda organisationen).

⁴⁵ Se Venedigkommissionens yttrande om oron för avsaknaden av en motvikt mot justitieministerns inflytande 950/2019 CDL-AD(2019)014.

Venedigkommissionen har bekräftat att det finns olika modeller för utnämningen av befattningen som riksåklagare (eller liknande höga befattningar inom åklagarväsendet). Den underströk dock också att allmänhetens förtroende kräver en adekvat balans mellan kravet på den demokratiska legitimiteten för sådana utnämningar och kravet på avpolitisering⁴⁶.

Förfarandet för utnämning av åklagare på hög nivå utgör en del av den reviderade lagen om domarstadgan som antogs av parlamentet i oktober 2022. Förfarandet innebär att chefsåklagare (riksåklagare, chefsåklagaren vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten och chefsåklagaren vid byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism) och deras ställföreträdare ska utses av Rumäniens president efter att en motiverad nominering har lämnats in av justitieministern efter att en urvalsprocess har inletts och anordnats av justitieministeriet och ett yttrande från Högsta rättsrådet har lämnats. Viktiga frågor har tidigare inkluderat urvalsprocessens konsekvens och transparens, som har inbegripits i lagen med nya regler som fastställer hur urvals- och nomineringsprocessen ska organiseras, kandidaternas behörighet, utvärderingskriterier och urvalskommitténs sammansättning. Högsta rättsrådets (särskilt åklagaravdelningen) och presidentens roll och betydelse i förfarandet, som motvikter mot det inflytande som utövas av justitieministern och skyddsåtgärder mot politisering, har varit av särskild betydelse. Förfarandet föreskriver nu att Högsta rättsrådets åklagaravdelning ska vara delaktig i både urvalsprocessen, där två företrädare för avdelningen nu ska delta i intervjuer, och i nomineringsförfarandet, där justitieministern ska be om ett yttrande från denna avdelning. Även om yttrandet från Högsta rättsrådet inte är bindande för ministern föreskriver förfarandet att det vid ett negativt yttrande måste göras en ny intervju med den föreslagna kandidaten där hänsyn ska tas till de argument som anges i yttrandet från Högsta rättsrådet. Efter den nya intervjun kan ministern antingen översända nomineringsförslaget till presidenten eller dra tillbaka nomineringen och anordna ett nytt urvalsförfarande. Presidenten kan antingen godta ministerns nomineringsförslag och gå vidare med utnämningen eller förkasta förslaget och motivera detta.

Den reviderade lagen har därför infört ett mer transparent och robust urvals- och nomineringsförfarande på nivån för justitieministeriet som även säkerställer mer stabilitet genom användningen av lagstiftning i stället för ministerförfordningar. Detta uppfattades som positivt av Venedigkommissionen i dess brådskande yttrande. Den involvering av Högsta rättsrådets åklagaravdelning som anges kommer även att hjälpa till att säkerställa domarkårens stöd för de nominerade kandidaterna. Även om den valda lösningen inte hindrar ministern från att gå vidare med en nominering som är föremål för ett negativt yttrande från Högsta rättsrådet eller efter avslag från presidenten hjälper de ytterligare skyddsåtgärder som införts till att säkerställa att de argument som läggs fram i detta yttrande från Högsta rättsrådet undersöks på ett adekvat sätt och beaktas vid nomineringsprocessen.

I ett brådskande yttrande konstaterade Venedigkommissionen att trots att utnämningsförfarandet fortsättningsvis ger justitieministern en beslutande roll delas det politiska ansvaret för utnämningen med Rumäniens president och att Högsta rättsrådets roll stärks. Enligt Venedigkommissionen säkerställer flera institutionella aktörers deltagande i förfarandet en tillfredsställande grad av transparens och ändringen innebär en förbättring när det gäller att skydda mot risken för partipolitiska utnämningar.

⁴⁶ CDL-AD(2015)039, gemensamt yttrande från Venedigkommissionen, det rådgivande rådet för europeiska åklagare och OSSE/Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter om förslaget till ändring av lagen om Georgiens åklagarmyndighet, 19 §, CDL-AD(2017)028, Polen – yttrande om lagen om den allmänna åklagarmyndigheten, 33 §. Se även CDL-PI(2022)023, sammanställning av yttranden och rapporter från Venedigkommissionen som rör åklagare.

Förfarandet för entledigande av överåklagare liknar utnämningsförfarandet. I den reviderade lagen inleds förfarandet på begäran av justitieministern om ett yttrande till Högsta rättsrådets åklagaravdelning. Yttrandet är inte bindande och efter att det har utfärdats får ministern lämna in ett förslag om entledigande till Rumäniens president, som endast kan förkasta förslaget av rättsliga skäl. En ändring följer av beslutet från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna⁴⁷ som uppmärksammade den ökande betydelsen av att involvera en myndighet som är oberoende av de lagstiftande och verkställande organen i beslut som påverkar utnämningen och entledigandet av åklagare och risken för att entledigandet skulle kunna ha en avskräckande effekt på domares villighet att delta i offentlig debatt om frågor som rör rättsväsendet. Ett översynsförfarande inför en administrativ domstol har lagts till i förfarandet för entledigande av åklagare från ledarfunktioner, där den entledigade åklagaren får 15 dagar på sig att överklaga entledigandet, och domstolen kan (men är inte skyldig att) undersöka det föreslagna entledigandets laglighet och rimlighet⁴⁸.

När det gällde 2018 års rekommendation om utnämningen av chefsåklagaren vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten fastslogs det i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen att den inte hade hanterats.

Genom de reviderade lagarna införs ett mer transparent och robust urvalsförfarande för utnämningen av ledarbefattningar inom åklagarväsendet, tillsammans med ytterligare skyddsåtgärder för att stärka justitieministerns ansvarsskyldighet vid framläggningen av nomineringar. Förfarandet för utnämningar och entlediganden med avseende på ledarbefattningar inom åklagarväsendet har varit föremål för diskussion sedan inledandet av samarbets- och kontrollmekanismen och samråd med Venedigkommissionen är ett viktigt sätt för att göra den valda lösningen hållbar. Rumäniens regering har åtagit sig att ta största möjliga hänsyn till det kommande yttrandet från Venedigkommissionen om lagarna. Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka uppföljningen av detta åtagande och det praktiska genomförandet av den nya lagstiftningen inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen.

Uppförandekoder

2017 års rekommendation: Säkerställa att den uppförandekod för parlamentsledamöterna som håller på att tas fram i parlamentet innehåller tydliga bestämmelser om ömsesidig respekt mellan institutionerna och tydliggör att parlamentsledamöterna och den parlamentariska processen bör respektera domstolsväsendets oberoende. En liknande uppförandekod skulle kunna antas för ministrar.

Enligt vad som rapporterades 2021 finns det sedan i slutet av 2017 en uppförandekod för parlamentsledamöter⁴⁹. Även om den inte uttryckligen innehåller bestämmelser om respekten för rättssystemets oberoende⁵⁰ kan den ha bidragit till ökad medvetenhet och därmed färre incidenter där det rättsliga oberoendet inte har respekterats i samband med det parlamentariska förfarandet och kritiken med avseende på rättssystemet och enskilda domare

⁴⁷ Dom från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna av den 5 maj 2020, Kövesi/Rumänien, 3594/19.

⁴⁸ Till skillnad från den tidigare lagen har ett rättsligt överklagande av presidentens dekret om att entlediga en högt uppsatt åklagare inte en uppskjutande verkan på entledigandet.

⁴⁹ Parlamentsbeslut 77/2017: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2017/10/Codul-de-conduită.pdf>.

⁵⁰ Uppförandekoden nämner inte uttryckligen respekten för rättsväsendets oberoende, men innehåller en allmän bestämmelse om respekt för maktindelning: I artikel 1.3 föreskrivs följande: "Ställföreträdare och senatorer är skyldiga att agera med ärlighet och disciplin, med beaktande av principerna om maktindelning och maktbalans i staten, öppenhet, moralisk redlighet, ansvar och respekt för parlamentets anseende."

från vissa parlamentsledamöter enligt vad som noteras i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen⁵¹. Uppförandekoden för ministrar, som ändrades 2020, innefattar en skyldighet att respektera det rättsliga oberoendet⁵².

Sedan 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen har det skett en minskning vad gäller betydande offentlig kritik från parlamentsledamöter som sannolikt riskerar att undergräva rättssystemets oberoende och det förekom inga omständigheter som kunde pröva kodens effektivitet i händelse av överträdelser. Mellan 2021 och 2022 godkände Högsta rättsrådet åtta begäranden om försvar av domares yrkesmässiga rykte, oberoende och opartiskhet och 18 sådana begäranden för åklagare⁵³. Högsta rättsrådet har noterat att de flesta begärandena numera är kopplade till uttalanden i lokala medier, till skillnad från förr då kampanjer för att smutskasta domare bedrevs av politiker i nationella mediekanaler.

Denna förbättrade situation kan erbjuda en möjlighet att förhindra att man återgår till en mer konfliktfylld miljö i framtiden och en större risk för angrepp från politiker på medlemmar av rättsväsendet. Uppförandekoderna skulle exempelvis kunna åtföljas av vägledning, exempel och medvetandehöjande åtgärder med avseende på hur man hanterar konkreta situationer. En möjlig väg framåt som de rumänska myndigheterna skulle kunna överväga skulle vara att följa upp för att säkerställa att det görs en snabb bedömning av huruvida koden har överträtts när Högsta rättsrådet fördömer uttalanden från en parlamentsledamot eller regeringen med avseende på en enskild domare eller rättsväsendet. Denna utveckling kan övervakas inom ramen för rapporterna om rättsstatsprincipen.

Uppförandekoder för parlamentsledamöter och ministrar tillämpas och kan bidra till ökad medvetenhet och betydligt färre incidenter där det rättsliga oberoendet och kritiken med avseende på rättsväsendet och enskilda domare inte respekteras.

Civilprocesslagen

<i>2017 års rekommendation: Justitieministern, Högsta rättsrådet och Högsta kassationsdomstolen bör slutföra en handlingsplan för att säkerställa att den nya tidsfristen för genomförandet av de återstående bestämmelserna i civilprocesslagen kan respekteras.</i>

Denna rekommendation omfattade slutförandet av reformen av civilprocesslagen genom vilken det i synnerhet inrättades ett skede i rådkammaren inom ramen för civilprocesser och överklagandeprocesser i vissa fall. Denna reform övergavs 2018⁵⁴. I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen upprätthölls den slutsats som man kom fram till 2019, att detta skulle innebära en möjlighet till en stabil period inom denna del av rättssystemet, och man ansåg att rekommendationen hade uppfyllts.

Inga ytterligare framsteg har noterats sedan den senaste rapporten om samarbets- och kontrollmekanismen, och rekommendationen har ännu inte uppfyllts. Bedömningar av de rättsliga förfarandenas effektivitet och kvalitet granskas i samband med rapporten om rättsstatsprincipen.

Strafflagen och straffprocesslagen

⁵¹ Högsta rättsrådets webbplats – uttalanden och beslut med avseende på rättsligt oberoende.

⁵² Artikel 3.1 i koden.

⁵³ Det totala antalet beslut som fattats av Högsta rättsrådet vid begäranden om försvar av domares yrkesmässiga rykte och opartiskhet uppgick 2021 till 36 (23 begäranden godkändes, 10 avslogs och resten annullerades eller drogs tillbaka) och 2022 till 18 (8 godkändes, 9 avslogs och 1 annullerades).

⁵⁴ De ändrade lagarna trädde i kraft i december 2018.

- *2018 års rekommendation: Att avbryta ikraftträdandet av ändringarna av strafflagen och straffprocesslagen.*
- *2018 års rekommendation: Att återuppta översynen av strafflagen och straffprocesslagen med fullständig hänsyn till behovet av förenlighet med EU:s lagstiftning och internationella instrument för bekämpning av korruption samt rekommendationerna inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen och Venedigkommissionens yttrande.*
- *2017 års rekommendation: Den nuvarande fasen i reformen av den rumänska strafflagen bör avslutas, och parlamentet bör gå vidare med sina planer på att anta de ändringar som regeringen lagt fram efter samråd med de rättsliga myndigheterna under 2016.*

Rapporterna om samarbets- och kontrollmekanismen har konsekvent återkommit till behovet av att slutföra reformen av Rumäniens strafflag från 2014. En viktig drivkraft för denna reform har varit behovet av att anpassa beslut från författningsdomstolen samt införliva EU-direktiv. Sedan 2014 har författningsdomstolen antagit 80 beslut där olika bestämmelser i lagarna förklaras strida mot grundlagen⁵⁵. Det visade sig vara en utmaning att reagera snabbt och konsekvent på behovet av att anpassa lagstiftningen så att den avspeglade dessa bestämmelser⁵⁶. De senaste åren har kommissionen rapporterat i detalj om utvecklingen med avseende på översynerna av lagarna och upprepat behovet av att prioritera slutförandet av reformerna.

Ett antal långtgående beslut från författningsdomstolen som fattats sedan 2014 innebar att bestämmelser i de båda lagarna upphävdes, vilket hade en särskild inverkan på bekämpningen av korruption och organiserad brottslighet⁵⁷. Avsaknaden av politiska och lagstiftningsmässiga lösningar ledde till ökade hinder och rättsosäkerhet i utredningar, åtal och påföljder i korruptionsmål på hög nivå, vilket har inneburit färre fällande domar, rättsosäkerhet med avseende på bevismaterialens tillåtlighet och nya utredningar och rättegångar. I vissa fall har avsaknaden av lagstiftningsåtgärder lett till på varandra följande beslut från författningsdomstolen om samma fråga och till att Högsta kassationsdomstolen har behövt tolka besluten för att domstolarna ska kunna tillämpa dem på ett konsekvent sätt.

Ett aktuellt exempel kommer sannolikt att ha en särskilt skadlig inverkan på viktiga pågående brottmål. År 2018 förklarade författningsdomstolen en bestämmelse om avbrott i preskriptionstiden för straffrättsligt ansvar för alla brott som omfattas av preskriptionstid som grundlagsstridig. Majoriteten av domstolarna tog hänsyn till detta beslut genom en mer restriktiv tolkning av situationer där ett procedurbeslut skulle kunna leda till avbrott i preskriptionstiden. Underlåtenheten att åtgärda situationen genom att anta nya bestämmelser i lagen noterades dock i ett andra beslut från författningsdomstolen om samma artikel i maj 2022. I detta beslut ansågs det att det saknas grund för avbrott i preskriptionstiden för straffrättsligt ansvar från och med det första beslutet till dess att villkoren för avbrott i preskriptionstiden har fastställts av lagstiftaren. Regeringen utfärdade 2022 en undantagsförordning för att förtydliga de villkor enligt vilka avbrott i preskriptionstiden skulle gälla i framtiden, men förordningen har ingen retroaktiv verkan. Överklaganden av förordningen behandlas dessutom just nu vid författningsdomstolen. Den 25 oktober 2022

⁵⁵ 66 beslut avser straffprocesslagen och 14 beslut avser strafflagen.

⁵⁶ Så som noterats av den rumänska regeringen har vissa av de författningsstridiga bristerna redan åtgärdats genom antagandet av lagändringar, men det finns fortfarande 32 beslut från Rumäniens författningsdomstol om straffprocesslagen och 13 beslut om strafflagen som inte har följts av lagstiftningsåtgärder.

⁵⁷ Exempel på detta är bland annat definitionen av brottet missbruk i tjänsten, villkoren för att använda tekniska övervakningsmetoder (avlyssning) eller den särskilda preskriptionstiden för brott. Se även det tredje riktmärket i detta avseende.

hävdade Högsta kassationsdomstolen att inga processförfaranden från åklagarsidan, enligt principen om de mest gynnsamma bestämmelserna för perioden 2014–2022, kan anses avbryta preskriptionstiden för straffrättsligt ansvar⁵⁸. Händelsernas följd skulle kunna få allvarliga konsekvenser. Högsta rättsrådets åklagaravdelning varnade för att det skulle leda till att brottmålsförfaranden skulle avbrytas och att det straffrättsliga ansvaret i ett stort antal mål skulle undanröjas⁵⁹.

Sedan 2021 års rapport har konkreta åtgärder vidtagits för att föra översynen av de tre lagarna framåt. Den interinstitutionella arbetsgrupp som inrättades 2019 fortsatte sitt arbete och reviderade förslag offentliggjordes för samråd på justitieministeriets webbplats sommaren 2021. Justitieministeriet översände ett år senare, den 2 juni 2022, en reviderad version av lagförslagen till regeringen för godkännande⁶⁰. Översynen är också en del av milstolparna för en reform av Rumäniens nationella plan för återhämtning och resiliens⁶¹.

Lagstiftningsförfarandet för översynen av strafflagen och straffprocesslagen för att anpassa bestämmelserna till de relevanta besluten från Rumäniens författningsdomstol pågår fortfarande. Denna anpassning kommer också att behöva ta hänsyn till behovet av förenlighet med EU-rätten och de internationella instrumenten för bekämpning av korruption samt rekommendationerna inom samarbets- och kontrollmekanismen och Venedigkommissionens yttrande. Den senaste utvecklingen inom rättspraxisen med avseende på preskriptionstiderna för straffrättsligt ansvar och deras väsentliga inverkan på pågående förundersökningar och domstolsprövningar visar på behovet av en sådan anpassning. Slutförandet av översynen av de två lagarna utgör också en del av de åtaganden som gjorts av Rumänien i planen för återhämtning och resiliens, och kommissionen kommer noggrant att bedöma de reviderade lagarna i enlighet med de specifika förfaranden som fastställs i detta avseende.

Lagstiftningsprocessen på området för samarbets- och kontrollmekanismen

2017 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: För att ytterligare förbättra insynen och förutsägbarheten i lagstiftningsprocessen, och för att stärka de interna säkerhetsåtgärderna som ska främja varaktighet, bör regeringen och parlamentet, med utgångspunkt i den öppenhet i beslutsfattandet som infördes av regeringen 2016, säkerställa full insyn och vederbörlig hänsyn till samråden med berörda myndigheter och berörda parter i samband med beslutsfattande och lagstiftningsarbete när det gäller strafflagen och straffprocesslagen, korruptionslagar, integritetslagar (oförenligheter, intressekonflikter och

⁵⁸ Beslut 67/2022 från Högsta kassationsdomstolen som hänvisar till beslut nr 297/2018 och beslut nr 358/2022 från författningsdomstolen.

⁵⁹ <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?Type=Title&FolderId=9880>. Se även det tredje riktmärket.

⁶⁰ Läs mer i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen. I synnerhet föreslås det i det aktuella förslaget en ändring av brottet maktmissbruk i strafflagen för att specificera att åsidosättande av en skyldighet bör grunda sig på en lag, en regeringsförordning, en undantagsförordning från regeringen eller en annan normativ rättsakt som vid datumet för antagande införlivades i lagstiftningen. Bristen på klarhet när det gäller denna överträdelse har hindrat den från att lagföras och ändringen förväntas underlätta en effektiv lagföring av denna överträdelse. Till följd av en dom från författningsdomstolen och ett yttrande från Venedigkommissionen från 2018 föreslås det dessutom att stärkta skyddsåtgärder antas för användningen av bevis som erhålls från elektroniska inspelningar.

⁶¹ Milstolpe 424 i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens, ”Ändringar av strafflagen och straffprocesslagen”, kräver att Rumänien ”anpassa[r] de bestämmelser i strafflagen och straffprocesslagen som trädde i kraft 2014 till de konstitutionella bestämmelserna, i enlighet med relevanta nationella författningsdomstolens beslut om författningsenlighetsaspekterna av de senaste ändringarna av strafflagen och det straffrättsliga förfarandet”. Rumäniens överenskomna mål för slutförandet av denna reform i planen för återhämtning och resiliens är december 2022.

omotiverad förmögenhet), lagarna om rättsväsendet (som rör organisationen av rättsväsendet) och civillagen och lagen om civilrättsliga förfaranden.

Denna rekommendation var en bekräftelse på att ett öppet och robust lagstiftningsförfarande är det bästa sättet att säkerställa att reformerna är hållbara och effektiva⁶². I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen slogs det fast att lagstiftningsprocessen för de olika förslagen till reform – med avseende på avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet, lagarna och senare strafflagen och straffprocesslagen – innebar en möjlighet att visa att strategin i rekommendationen efterföljs.

Det har inte alltid funnits en balans mellan behovet av att påskynda prioriterade åtaganden och att säkerställa ett transparent och inkluderande förfarande. Den snabba processen för antagandet av lagen om upplösning av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet ledde till farhågor om att berörda parter hade haft få möjligheter att lämna synpunkter på de nya arrangemangen och denna farhåga lyftes även fram av Venedigkommissionen⁶³. Lagarna har också varit föremål för ett skyndsamt förfarande vid parlamentet⁶⁴ och ett påskyndat offentligt samråd om de slutliga versioner som lades fram i parlamentet. Berörda parter har även påpekat att de parlamentariska debatterna skedde i all hast och att det saknades tillräckligt med tid för att diskutera ändringarnas innehåll⁶⁵.

I 2022 års rapport om rättsstatsprincipen har det lämnats mer allmänna kommentarer om beslutsfattandet i Rumänien och man har noterat att frekventa ändringar av lagstiftningen och den regelbundna användningen av undantagsförordningar fortsätter att skapa oro med avseende på lagstiftningens stabilitet och förutsägbarhet. Inom denna ram utfärdade kommissionen en rekommendation till Rumänien för att säkerställa effektiva offentliga samråd innan lagförslag antas⁶⁶. 2023 års rapport om rättsstatsprincipen kommer att följa upp genomförandet av denna rekommendation. Frågor med avseende på beslutsfattandets kvalitet tas även upp i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens, däribland en specialiserad struktur för att övervaka lagstiftningens kvalitet och med avseende på att konsoliderade versioner av lagar systematiskt offentliggörs på nytt i samband med att de ändras samt utarbetandet av en metod för användningen av undantagsförordningar från regeringen.

Även om tidsplanen för reformerna inte alltid har möjliggjort utökade samråd har den rumänska regeringen ändå vidtagit åtgärder i linje med rekommendationen och strävat efter att säkerställa öppenhet och att se till att relevanta aktörer har haft möjlighet att uttrycka sina synpunkter med avseende på de föreslagna reformerna. De mer allmänna riktlinjerna för effektiva offentliga samråd före antagande av lagförslag kommer att fortsätta att övervakas i rapporten om rättsstatsprincipen.

Den offentliga förvaltningens verkställande av domstolsbeslut

⁶² I 2022 års rapport om rättsstatsprincipen – landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien och de landspecifika rekommendationerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen understryks oron över lagstiftningsprocessens förutsägbarhet och kvalitet i allmänhet.

⁶³ Venedigkommissionen, yttrande om lagförslag om att upplösa avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet (CDL-AD(2022)003).

⁶⁴ 15 dagar för varje kammare för det påskyndade lagstiftningsförfarandet i stället för det normala lagstiftningsförfarandet på 45 dagar per kammare.

⁶⁵ Observationer från icke-statliga organisationer som har närvarat vid debatterna och medierapporter.

⁶⁶ 2022 års rapport om rättsstatsprincipen – landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien, s. 2.

2017 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: Regeringen bör införa en ändamålsenlig handlingsplan för att ta upp frågan om verkställande av domstolsbeslut och om den offentliga förvaltningens tillämpning av domstolarnas rättspraxis, inbegripet en mekanism för att tillhandahålla tillförlitlig statistik som ska möjliggöra framtida övervakning. Den bör även utveckla ett system för intern övervakning med deltagande av det Högsta rättsrådet och revisionsrätten i syfte att säkerställa ett korrekt genomförande av handlingsplanen.

Respekt för och genomförande av domstolsbeslut är en integrerad del av alla rättsväsendens effektivitet⁶⁷. För att svara på utmaningarna på detta område föreslog Rumänien för Europarådets ministerkommitté en handlingsplan för att hantera de strukturella problem med uteblivet verkställande eller försenat verkställande av domstolsbeslut mot staten⁶⁸ som fastställdes av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna⁶⁹. En förteckning över åtgärder för att genomföra handlingsplanen, inbegripet ändringar av den rättsliga ramen för att säkerställa verkställande i god tid och en mekanism för att övervaka och förebygga sena verkställanden av domar där staten är gäldenär, godkändes 2019⁷⁰. I en bedömning från mars 2022 om framstegen för genomförandet av handlingsplanen upprepade Europarådets ministerkommitté sin uppmaning till myndigheterna om att öka insatserna och visa engagemang för att slutföra de nödvändiga reformerna⁷¹. Efter detta inrättades en ny struktur i oktober 2022 vid regeringens generalsekretariat för att övervaka och kontrollera verkställandet av domar som utfärdats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna till följd av uteblivet verkställande av domar mot offentliga gäldenärer i Rumänien⁷².

Rapporten om rättsstatsprincipen innefattar nu en översikt över systematiska indikatorer för genomförandet av grundläggande domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i alla medlemsstater⁷³. I januari 2022 låg andelen genomförda grundläggande domar från de senaste tio åren i Rumänien på 57 % – jämfört med det övergripande genomsnittet för medlemsstaterna på 40 % – och genomförandet av domarna hade i genomsnitt dröjt över fyra år och två månader⁷⁴. Denna fråga kommer att fortsätta att följas upp inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen, även när det gäller de åtgärder som Rumänien har vidtagit för att utarbeta en mekanism för tillförlitlig statistik och ett system för intern övervakning som innefattar Högsta rättsrådet och Revisionsrätten för att säkerställa ett korrekt genomförande av landets handlingsplan.

⁶⁷ Se vägledning om artikel 6 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna – Rätt till en rättvis rättegång (civilrättslig del): http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.

⁶⁸ Se Europarådets referens CM/Notes/1280/H46–21.

⁶⁹ Rumänien bestraffades 2005 av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna på grund av att staten eller juridiska personer som står under statens ansvar underlätit eller avsevärt försenat efterlevnaden av slutliga nationella domstolsbeslut.

⁷⁰ Memorandum nr. L1/1814/26.2.2019 om åtgärder för att säkerställa verkställighet av domar mot en offentlig gäldenär, i enlighet med Europadomstolens rättspraxis om utebliven eller försenad verkställighet av domar som meddelats mot en offentlig gäldenär.

⁷¹ Interimresolution CM/ResDH(2022)58.

⁷² Genomförandet kommer att analyseras av Europarådets ministerkommitté i mars 2023.

⁷³ Antagandet av nödvändiga verkställighetsåtgärder för domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna övervakas av Europarådets ministerkommitté.

⁷⁴ 2022 års rapport om rättsstatsprincipen – landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien, s. 28.

Nya steg för att genomföra denna rekommendation har nyligen tagits och förväntas ta itu med de kvarstående problem som fastställts. Kommissionen kommer att fortsätta att noggrant följa det övervakningsförfarande som har inrättats på Europarådets nivå och rapportera enligt vad som är relevant inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen, precis som den gör för alla medlemsstater⁷⁵.

Strategisk rättslig förvaltning och handlingsplan för rättsväsendet

2017 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: Den strategiska rättsliga förvaltningen, dvs. justitieministern, Högsta rättsrådet, Högsta kassationsdomstolen och riksåklagaren bör säkerställa genomförandet av den antagna handlingsplanen och införa regelbunden gemensam offentlig rapportering om genomförandet, inbegripet lösningar på problemen med bristen på domstolshandläggare, hög arbetsbelastning och försenade motiveringar av beslut.

I rapporterna om samarbets- och kontrollmekanismen fastställdes det att den strategiska rättsliga förvaltningen utgjorde en viktig möjlighet att skapa en samförståndsgrundad och hållbar väg framåt för rättssystemet. I 2022 års rapport om rättsstatsprincipen gjordes bedömningen att det fastställdes tydliga mål och en övervakningsmekanism i den nya strategin för utvecklingen av rättssystemet för 2022–2025 och den tillhörande handlingsplanen, som antogs den 30 mars 2022. Antagandet och ikraftträdandet av den nya strategin är en milstolpe inom ramen för Rumäniens plan för återhämtning och resiliens⁷⁶. Strategin fokuserar både på den rättsliga prövningens oberoende, kvalitet och effektivitet och tillgången till rättslig prövning. Den innefattar undanröjandet av ojämlikhet när det gäller domares löner och pensioner samt en modernisering av statusen för juridisk personal och relaterade juristyrken samt en reform av lagarna. I strategin fastställs ett antal åtgärder för att åtgärda problemet med personalbrist inom rättssystemet, inbegripet en modernisering av statusen för juridisk personal och stödpersonal för att låta domare och åklagare koncentrera sig på juridiskt arbete. Den innehåller även ett kvantitativt mål för att säkerställa en beläggningsgrad på 95 % för domarbefattningar och 80–85 % för åklagarbefattningar senast 2025⁷⁷.

Strategin kommer att vara ett viktigt verktyg för att hantera de återstående utmaningarna inom rättsväsendet på ett hållbart sätt. Nära övervakning och offentlig rapportering kommer också att främja allmänhetens förtroende för att frågor med avseende på hög arbetsbelastning och därav följande förseningar i behandlingen av domstolsmål prioriteras på ett adekvat sätt. Proaktiv och regelbunden kommunikation och samråd med rättsväsendet och personer inom juristyrken skulle också kunna vara till hjälp för att försäkra domarna om att frågor som rör personalbrist och den oproportionella arbetsbelastningen till följd av denna hanteras.

⁷⁵ Se 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, COM(2022) 500 final, s. 24.

⁷⁶ Milstolpe 421 om ikraftträdandet av lagen om godkännande av strategin för utvecklingen av rättsväsendet för 2022–2025.

⁷⁷ Problemet med personalbrist inom rättssystemet blev allmänt känt i november när en våg av pensionsansökningar registrerades, särskilt bland domare. Domarföreningarna påpekade behovet av en tydlig strategi för att hantera brister och hög arbetsbelastning. För att minska pensionsavgångarna bland domare och för att säkerställa ett adekvat urval för rekryteringsuttagningar inom yrket har både ordförandena för domstolarna i sista instans – Högsta domstolen och appellationsdomstolarna – och domarnas generalförsamlingar uppmanat övriga delar av den offentliga förvaltningen att vidta åtgärder för att stärka domarnas status och förbättra arbetsvillkoren vid domstolarna i en resolution som antogs den 28 oktober. Bristerna inom domstolsväsendet följs också upp i rapporterna om rättsstatsprincipen. I rapporten från 2022 noterades det att antalet pensionsavgångar fortsätter att överstiga antalet nyrekryteringar.

Högsta rättsrådets öppenhet och ansvarsskyldighet

2017 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: Det nya Högsta rättsrådet bör utarbeta ett kollektivt program för sitt mandat, inbegripet åtgärder för att främja transparens och ansvarsskyldighet. Det bör inbegripa en strategi för utåtriktad verksamhet, med regelbundna öppna möten med domare och åklagare på alla nivåer samt civilsamhället och yrkesorganisationer, och upprätta årliga rapporter som ska diskuteras i möten med domstolar och åklagare.

I successiva rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen har det konsekvent understrukits att Högsta rättsrådet behöver bidra till drivkraften bakom reformen och fastställa tydliga gemensamma ståndpunkter och säkerställa förtroendet genom öppenhet och ansvarsskyldighet. I 2021 års rapport noterades viktiga orosmoment med avseende på Högsta rättsrådets kapacitet att skapa samförstånd inom rättssystemet och spela en konstruktiv roll i viktiga beslut om rättssystemets organisation och funktionssätt, men man pekade också på fall där Högsta rättsrådet lyckades övervinna sina interna splittringar och uppnå resultat⁷⁸.

Trots insatser för att nå kompromisser har splittringarna inom Högsta rättsrådet sedan 2021 fortsatt att dominera frågor såsom utnämningar till den nya struktur som ersätter avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet, organisationen av valen till det nya Högsta rättsrådet eller offentliga splittringar mellan ledamöter i Högsta rättsrådet om lagarna. Högsta rättsrådets nuvarande mandatperiod löper ut i slutet av 2022 och förfarandet för att välja nya ledamöter inleddes i februari 2022. Valen till det nya rådet gav också upphov till kritik⁷⁹. Utnämningen av den sittande ordföranden som tillfällig ordförande för rådet för 2022 utlöste ytterligare reaktioner inom Högsta rättsrådet⁸⁰.

De reviderade bestämmelserna rörande Högsta rättsrådets funktionssätt innefattar en rad skyldigheter som kan bidra till rådets transparens och ansvarsskyldighet. Lagen upprätthåller möjligheten att förklara ledamöter för Högsta rättsrådet jäviga vid dömande i disciplinära mål av skäl som rör intressekonflikter och opartiskhet. En tydlig tidsfrist för att ersätta ledamöter i Högsta rättsrådet när deras mandatperiod går ut har införts. Församlingarna bibehåller slutligen möjligheten att förklara ledamöter i Högsta rättsrådet jäviga om de inte fullgör sina uppgifter.

Till skillnad från 2020 när Högsta rättsrådet inte deltog på ett konstruktivt sätt i de lagförslag som offentliggjordes av justitieministeriet och inte utfärdade ett officiellt yttrande har rådet 2022 kunnat anta formella ståndpunkter med avseende på viktiga lagstiftningsprojekt. Trots oenigheten inom rådet, där vissa ledamöter beklagar bristen på samråd med domstolarna och åklagarmyndigheterna, utfärdade plenum ett positivt yttrande om lagförslaget om att upplösa

⁷⁸ Läs mer i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen.

⁷⁹ Val anordnades tidigt i juli 2022, under sommaruppehållet. Resultaten överklagades och den 19 juli godkände Högsta rättsrådet överklaganden från två domare men avslog de som kom från åklagare, vilket ledde till offentliga kontroverser. Se exempelvis <https://ziare.com/alegeri-csm/alegeri-turul-2-procurori-csm-1753710>; <https://spotmedia.ro/stiri/opinii-si-analize/apel-catre-comisia-europeana-csm-dovedeste-ca-romania-are-nevoie-sa-ramana-cu-mcv>; <https://romania.europalibera.org/a/alegeri-csm-contestatii/31950487.html>; VIDEO Procurorul Bogdan Pîrlog despre votul din CSM: „O încalcare a legii care ridică probleme penale” - PRESShub.

⁸⁰ Flera ledamöter i Högsta rättsrådet ansåg att denna interimutnämning har kringgått de konstitutionella bestämmelser enligt vilka rådets ordförande kan väljas för en icke-förnybar mandatperiod på ett år, och ifrågasatte legitimiteten för flera viktiga förfaranden som inleddes 2022 såsom valen till rådet, utnämningen av den nya chefsrättsinspektören och valet av en ny ordförande för Högsta kassationsdomstolen.

avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet i februari 2022⁸¹. Rådet utfärdade även ett positivt yttrande om lagförslaget i augusti 2022⁸² och lade fram förslag på vissa ändringar samt deltog i de efterföljande parlamentariska debatterna om ytterligare förslag till ändringar.

Sedan den senaste rapporten har Högsta rättsrådets verksamhet för att försvara rättssystemets oberoende fortsatt att förlita sig på avdelningar snarare än plenum⁸³. Vissa ledamöter i Högsta rättsrådet har ifrågasatt förfarandet som onödigt långdraget och inkonsekvent i sina slutsatser.

När det gäller öppenhet och tillgång till information har rådet fortsatt att offentliggöra relevant information på sin webbplats och sända sina plenarmöten och avdelningsmöten. Information om beslut i disciplinära ärenden finns också online.

Det nyvalda Högsta rättsrådet, som inleder sin mandatperiod 2023, skulle behöva säkerställa att öppenhet och ansvarsskyldighet fastställs som huvudsakliga mål i dess program. Att hålla regelbundna öppna sammanträden och diskutera årsrapporterna⁸⁴ med domar- och åklagarförsamlingar på alla nivåer samt med det civila samhället och yrkesorganisationer kommer att vara avgörande för att säkerställa att dessa mål genomförs. Forumet för det civila samhället på rättsområdet som inrättades i december 2021 kan bidra i stor utsträckning till detta.

I successiva rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen har det konsekvent understrukits att Högsta rättsrådet behöver bidra till drivkraften bakom reformen och fastställa tydliga gemensamma ståndpunkter och säkerställa förtroendet genom öppenhet och ansvarsskyldighet. Den rumänska regeringen har erkänt betydelsen av dessa mål. Valet av ett nytt råd som ska påbörja sin mandatperiod 2023 innebär en möjlighet att säkerställa öppenhet och ansvarsskyldighet, vilket rådet skulle kunna uppvisa i form av exempelvis ett offentligt uttalande om ledande principer samt fortsatt gemensamt stöd till de huvudsakliga ståndpunkterna från rådet.

Rättsinspektionen

2018 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: Att Högsta rättsrådet omedelbart utnämner en interimsgrupp för ledning av inspektionsenheten och inom tre månader utnämner en ny ledningsgrupp för inspektionsenheten genom ett uttagningsförfarande.

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen drogs slutsatsen att de strukturella orosmomenten med avseende på den rättsinspektionen fortfarande inte hade hanterats, bland

⁸¹ Högsta rättsrådet, beslut 1 av den 11 februari 2022. Polemiken var kopplad till att rådets ändringsförslag med avseende på lagen togs upp av justitieministeriet i ett reviderat lagförslag, vilket ledde till att rådet utfärdade ett positivt yttrande utan synpunkter. I en skrivelse till kommissionen hävdade flera rådsledamöter att detta skapade en felaktig offentlig uppfattning att rättsväsendet till fullo stödde denna lag, trots att inga samråd hade genomförts med domstolar och åklagarmyndigheter om förslagen till bestämmelser.

⁸² Beslut 115 av den 12 augusti 2022.

⁸³ Plenum utfärdade inga beslut 2022, och 7 2021. År 2021 rörde ett av de begäranden som godkändes offentliga tv-sända uttalanden som hade gjorts av en ledamot i Högsta rättsrådet som själv hade koppling till åklagarväsendet. Åklagaravdelningen konstaterade i december 2021 att uttalandena hade haft en allvarlig inverkan på åklagarnas oberoende och opartiskhet, särskilt de som arbetade med utredning av korruptionsbrott.

⁸⁴ Högsta rättsrådet har ännu inte offentliggjort 2021 års rapport om rättssystemet trots att dess mandatperiod löper ut i december 2022.

annat mot bakgrund av domstolens dom från maj 2021⁸⁵. I 2022 års rapport om rättsstatsprincipen upprepades farhågorna med avseende på chefsrättsinspektörens omfattande befogenheter och bristande ansvarsskyldighet. Dessa frågor avsåg bland annat maktkoncentrationen hos chefsinspektören och dennes ställföreträdare, det stora antal mål som anhängiggjorts av inspektionen och slutligen avvisats i domstol samt begränsningarna för Högsta rättsrådets tillsyn⁸⁶. Frågor togs upp om huruvida bestämmelserna i lagarna om utnämning av rättsinspektionens ledning och dess tjänsteman med ansvar för ansvarsskyldighet erbjuder tillräckliga garantier och skapar rätt balans mellan domare, åklagare och Högsta rättsrådet. En begäran om förhandsavgörande rörande frågan om chefsinspektörens omfattande befogenheter är i linje med kraven om rättsligt oberoende är föremål för behandling vid domstolen⁸⁷.

Lagen om Högsta rättsrådet som antogs i oktober 2022 innebar väsentliga ändringar av lagstiftningsramen för rättsinspektionen. Den innehåller flera bestämmelser för att åtgärda rättsinspektionens bristande ansvarsskyldighet och maktkoncentrationen hos chefsinspektören. Chefsinspektörens befogenheter jämnas ut genom en nyligen införd styrelse med en rad befogenheter att säkerställa en adekvat motvikt. Dess roll kommer att omfatta beslut om rättsinspektionens organisation och drift, utförandet av utredningsarbete och utnämningsuttagningar. Uppgiften att utnämna en biträdande chefsinspektör flyttas från chefsinspektören till Högsta rättsrådets plenarförsamling, på grundval av mer objektiva kriterier. På samma sätt kommer rättsliga inspektörer att utses av chefsinspektören på grundval av en uttagning som anordnas av relevant avdelning inom Högsta rättsrådet med stöd av det nationella institutet för domarkåren. Denna uttagning sköttes tidigare av rättsinspektionen. Reglerna om uttagningarnas organisation har förtydligats, bland annat med avseende på urvalskriterierna och urvalspanelernas sammansättning. Nya regler har införts för att reglera situationer med avseende på intressekonflikter som uppkommer för chefsinspektören, som nu också kommer att begäras föreslå sammansättningen för övervakningsgruppen till styrelsen (i stället för att chefsinspektören beslutar direkt). Ett kvarstående orosmoment avser chefsinspektörens möjlighet att upphäva ett beslut för att avskriva ett ärende eller ett beslut som har fattats av en inspektör till följd av en preliminär granskning. Tillämpningen av denna regel i praktiken och de befintliga skyddsmekanismernas effektivitet⁸⁸ kommer att behöva övervakas.

Tidigare har urvalet och utnämningen av chefsinspektör lett till kontroverser, enligt vad som framgår i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen. Utnämningen av den nya chefen för rättsinspektionen i juli 2022 tycks ha varit mer okomplicerad, även om endast en kandidat ansökte. Den nya lagstiftningen omfattar även utnämningen av chefsinspektören och ställföreträdande chefsinspektörer samt ger större tillsynsbefogenheter åt Högsta rättsrådet och inkluderar det nationella institutet för domarkåren i uttagningarna för tillträde till rättsinspektionen. Avsättningsförfarandet för chefsinspektören har också ändrats, från ett krav

⁸⁵ Domstolens dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19, ECLI:EU:C:2021:393, punkt 207.

⁸⁶ I den senaste lägesrapporten om Rumänien inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen (COM(2021) 370 final) noteras det att det återstår fall där disciplinära utredningar och omfattande påföljder mot domare som är centrala för rättsväsendets effektivitet och oberoende har väckt frågor. Nyligen gav de disciplinära förfaranden som inleddes av rättsinspektionen mot en domare vid appellationsdomstolen i Pitești upphov till sådana farhågor eftersom han beslutade att underlåta att tillämpa lagen om inrättande av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet mot bakgrund av domstolens dom i maj 2021. Högsta rättsrådet avlog den disciplinära åtgärden genom beslut av den 14 april 2022.

⁸⁷ C-817/21, R.I. v Inspectia Judiciară, N.L.

⁸⁸ Chefsinspektören kan endast upphäva sådana beslut en gång och är skyldig att ge rimliga skäl.

på ett beslut från Högsta rättsrådets samlade församling till inledande av fem ledamöter i Högsta rättsrådet eller av rättsinspektionens generalförsamling. Den samlade avvägningen när det gäller oberoendet, ansvarsskyldigheten och stabiliteten för rättsinspektionens ledarskap kommer att behöva fortsätta att övervakas i praktiken.

Antalet disciplinära åtgärder som registrerats av Högsta rättsrådet har hållit sig på en i stort sett stabil nivå under 2021 och 2022⁸⁹. Det återstår dock fall där disciplinära utredningar och resulterande påföljder som ålagts domare tycks vara kopplade till yttrandet av kritiska åsikter med avseende på frågor som rör rättsstatsprincipen. Sådana utredningar har inletts av den rättsliga inspektionen antingen ex officio eller på begäran av Högsta rättsrådet⁹⁰. Domstolen har tydliggjort att det rättsliga oberoendet skulle kunna undergrävas om det disciplinära systemet används för andra ändamål än sina legitima syften och för att utöva politisk kontroll över rättsliga beslut eller påtryckningar på domare⁹¹. Utöver de mål fall som nämns i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen uppfattades andra disciplinära utredningar mot domare som en form av påtryckningar och vedergällning för utdelade domar, särskilt i korruptionsrelaterade mål på hög nivå⁹².

Trots att det har saknats offentlig information om disciplinära ärenden vid rättsinspektionen under de senaste tre åren⁹³ har förutsägbarheten och öppenheten ökat genom Högsta rättsrådets beslut att, i ett anonymt format, offentliggöra disciplinära slutgiltiga beslut och överträdelser av den etiska koden på en portal som endast är tillgängliga för domarna.

Denna rekommendation från 2018 är inte längre aktuell. Rättsinspektionens nya ledarskap har nu möjlighet att säkerställa att disciplinära utredningar inte längre används som ett instrument för att utöva påtryckningar på domares och åklagares verksamhet, i linje med domstolens rättspraxis. Kommissionen kommer att fortsätta att undersöka verksamheten i praktiken inom ramen för rapporterna om rättsstatsprincipen.

På grundval av analysen av det första riktmärket kan rekommendationerna i stort sett betraktas som uppfyllda på ett tillfredsställande sätt och övervakningen kan fortsätta inom ramen för den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen. Kommissionen välkomnar den rumänska regeringens åtaganden att fortsätta med reformen genom att ta största möjliga hänsyn till Venedigkommissionens rekommendationer och slutföra processen med att anta nya strafflagar. Rumänien har engagerat sig fullt ut i att arbeta tillsammans med kommissionen med den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen. Denna övervakningsram har redan i detalj börjat följa många av de frågor som undersöktes inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen, såsom det system som efterträder avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet och

⁸⁹ 24 åtgärder rörande domare och 13 rörande åklagare 2021 och 26 åtgärder rörande domare och 6 rörande åklagare 2022. De påföljder som ålades domare inkluderade varningar, avstängning från tjänstgöring, sänkning av månadstraktamenten i samband med tjänsten, degradering och uteslutning från domarkåren i fall där domare avsågs. För åklagare utfärdades endast varningar.

⁹⁰ Läs mer i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, landskapitlet om Rumänien.

⁹¹ Domstolens dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Republiken Polen (disciplinförfaranden mot domare), C-791/19, ECLI:EU:C:2021:596, punkt 138; domstolens dom av den 21 december 2021, Euro Box Promotion m.fl., de förenade målen C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 och C-840/19, ECLI:EU:C:2021:1034, punkt 239.

⁹² Två domare berördes av inledandet av fem disciplinära utredningar de senaste månaderna och de hävdade att ärendena inletts på begäran av de svarande i syfte att överklaga innehålllet i domen eller ex officio av rättsinspektionen.

⁹³ <https://www.inspectiajudiciara.ro/ro-ro/page/comunicate-de-presa>.

rättsinspektionens funktion, samt den bredare lagstiftningsramen för lagarna och strafflagarna och högsta rättsrådets arbete. Åtaganden inom ramen för Faciliteten för återhämtning och resiliens och ytterligare möjligheter till stöd inom ramen för andra relevanta EU-program, särskilt Instrumentet för tekniskt stöd, kan bidra till fortsatt genomförande av de relevanta reformerna.

2.2 Andra riktmärket: Integritetsbestämmelser och den nationella integritetsbyrån

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen drogs slutsatsen att risken för att utvecklingen skulle vända som fastställdes 2019, med hänsyn till ändringarna av reglerna om integritet, hade minskat och att det fanns uppmuntrande tecken på att den nya lagstiftande församlingen skulle kunna skapa en tydlig väg mot en hållbar nationell integritetsbyrå och en hållbar lagstiftningsram för integritet.

Den nationella integritetsbyrån fortsätter att undersöka oförenligheter, intressekonflikter och orättmätiga förmögenheter och fortsätter att visa stadiga resultat⁹⁴. Enligt vad som anges i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen har den nationella integritetsbyrån kunnat se ett antal positiva resultat. Efter mer än ett och ett halvt år utan ordförande tillsattes 2021 en ny ordförande för den nationella integritetsbyrån efter ett förslag från det nationella integritetsrådet⁹⁵.

Kravet på att deklARATIONER av tillgångar och intressedeklarationer skulle fyllas i elektroniskt och att de finns tillgängliga online sedan 2022 ökade öppenheten och underlättade den nationella integritetsbyråns arbete⁹⁶. Utöver utbildningstillfällen lanserade den nationella integritetsbyrån i maj 2022 en dialogrobot som hjälper människor att använda plattformen på ett effektivt sätt. Den nationella integritetsbyrån har utarbetat sina egna verktyg för att själv identifiera misstänkta deklARATIONER av tillgångar och intressedeklarationer, på grundval av riskindikatorer, och har för avsikt att arbeta närmare med den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar⁹⁷.

I rapporterna om samarbets- och kontrollmekanismen har det noterats att den nationella integritetsbyråns effektivitet har begränsats till följd av behovet av att modernisera och ytterligare förbättra klarheten när det gäller den rättsliga ramen för integritet för att ge den en stabil och hållbar grund. I den nationella planen för återhämtning och resiliens åtog sig Rumänien att införa en konsoliderad lag om integritet senast 2024⁹⁸. Den nationella integritetsbyrån arbetar med justitieministeriet och andra partner för att föra detta arbete

⁹⁴ Mellan den 1 juni 2021 och den 30 september 2022 analyserade den nationella integritetsbyrån över 1 700 ärenden och fann 218 integritetsincidenter: 120 fall av oförenligheter, 81 fall av administrativa intressekonflikter och 17 fall av orättmätiga förmögenheter. Integritetsinspektörerna fastställde 68 fall som involverade eventuella brott och hänvisade dem till de behöriga organen för vidare utredning.

⁹⁵ Den nya ordföranden hade varit vice ordförande sedan 2017. Urvalsförfarandet för en vice ordförande inleddes i september 2022 (efter att den första rundan misslyckades tidigare i år) och bör slutföras i slutet av detta år. Ordföranden för den nationella integritetsbyrån flaggade för ett svalt intresse bland de kvalificerade kandidaterna (endast en kandidat ansökte), bland annat på grund av befattningens ersättningsvillkor.

⁹⁶ Fram till den 30 september 2022 hade cirka 10,7 miljoner redovisningar av tillgångar och intressen offentliggjorts på e-DAI-portalen (<http://declaratii.integritate.eu/>).

⁹⁷ Information som togs emot från den nationella integritetsbyrån inom ramen för landsbesöket i Rumänien för utarbetandet av 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

⁹⁸ I milstolpe 431 i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens står följande: ”Konsoliderade lagar om integritet ska träda i kraft. Uppdateringen av integritetslagstiftningen ska genomföras på grundval av en förhandsutvärdering och förhandsanalys av integritetslagarna, tillsammans med en inledande gruppering av de normativa rättsakterna. Inom ramen för den andra etappen av projektet ska befintliga lagar antingen föras samman eller uppdateras eller nya normativa rättsakter föreslås.”

framåt och förväntar sig att det kommer att vara slutfört i mitten av 2023⁹⁹. En konsolidering av lagarna om integritet, oförenligheter och intressekonflikter skulle göra det möjligt att beakta rättspraxis och strategier för förebyggande av korruption och skapa en stabil grund för framtiden.

Den nationella integritetsbyrån fortsätter att arbeta effektivt och vidta åtgärder för att förbättra styrningen, verktygen och metoderna. Arbetet med att utarbeta en övergripande lagstiftningsram för integritet som ska antas 2023 är på god väg och detta innebär en möjlighet att ytterligare stödja den nationella integritetsbyråns arbete och tillföra den klarhet och stabilitet som behövs för att effektivt upptäcka och hantera oförenligheter, intressekonflikter och orättmätiga förmögenheter. Den nya lagstiftningen omfattas av Rumäniens plan för återhämtning och resiliens, och det praktiska genomförandet omfattas av kommissionens övervakning inom ramen för rapporterna om rättsstatsprincipen.

Systemet Prevent

2017 års rekommendation: Säkerställa att systemet Prevent tas i drift. Nationella integritetsbyrån och nationella byrån för offentlig upphandling bör införa rapportering om förhandskontroller av offentliga upphandlingsförfaranden och uppföljningen av dem, inklusive efterhandskontroller, och då fall av intressekonflikter eller korruption upptäcks. De bör också ordna offentliga debatter så att regeringen, lokala myndigheter, domstolsväsendet och det civila samhället kan komma med synpunkter.

Sedan 2017 har systemet Prevent arbetat med att avvärja intressekonflikter inom offentliga upphandlingsförfaranden genom att inrätta en mekanism för förhandskontroll. Detta hjälper de upphandlande myndigheterna att åtgärda eventuella problem innan kontraktet tilldelas.

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen bekräftades Prevents positiva resultat, och systemets fortsatta effektivitet har bekräftats av den nationella integritetsbyrån. Mellan den 1 juni 2021 och slutet av september 2022 kontrollerades nästan 20 000 upphandlingsförfaranden av systemet Prevent i syfte att fastställa eventuella intressekonflikter, däribland mer än 3 700 där EU-medel hanterades. Dessa involverade mer än 2 600 upphandlande myndigheter och nästan 16 000 företag. Integritetsinspektörerna utfärdade 24 integritetsvarningar och förfarandena uppgick till 97 miljoner euro. I alla fall som anmäldes av systemet undanröjde upphandlingsmyndigheterna skälen till potentiella intressekonflikter. I två fall informerades den nationella upphandlingsmyndigheten om potentiella oriktigheter. Dessa resultat bekräftar slutsatserna i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen om att denna rekommendation har uppfyllts.

Rekommendationen om systemet Prevent uppfylldes redan 2018 och systemets fortsatt positiva resultat visar på dess hållbarhet.

Uppföljning av domstolsbeslut avseende parlamentsledamöter

2017 års rekommendation: Parlamentet bör vara öppet i sitt beslutsfattande när det gäller uppföljningen av slutgiltiga och oåterkalleliga beslut om oförenligheter, intressekonflikter och omotiverad förmögenhet som gäller parlamentsledamöter.

⁹⁹ Den nationella integritetsbyrån håller för närvarande på med en övergripande kartläggning av befintliga integritetsregler, internationella standarder och bästa praxis i andra medlemsstater. Denna kommer att slutföras i slutet av 2022 och kommer att utgöra underlag till arbetet med den nya konsoliderade lagen.

I tidigare rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen påpekades förseningar och uppenbara inkonsekvenser i tillämpningen av påföljder mot parlamentsledamöter som genom ett slutligt domstolsbeslut befanns innehålla oförenliga uppdrag eller omfattas av en intressekonflikt till följd av en rapport från den nationella integritetsbyrån. De betonade en eventuell skiljaktig tolkning av reglerna, särskilt när integritetsincidenten ägde rum under en föregående mandatperiod eller en tidigare befattningsperiod, och föreslog ökad klarhet. År 2020 och 2021 förtydligade Högsta kassationsdomstolen tolkningen av lagarna. Domstolen fastslog att påföljden gäller även om oförenligheten avser en tidigare mandatperiod och att preskriptionstiden på tre år bör avse den nationella integritetsbyråns behov av att slutföra en utredning inom tre år från att uppgifterna som fastställer förekomsten av en intressekonflikt eller oförenlighet blev kända (i stället för att påföljden inte skulle vara tillämplig efter tre år)¹⁰⁰.

Sedan 2021 har det förekommit ett fall där den nationella integritetsbyrån har konstaterat att en senator har innehaft oförenliga uppdrag. Detta ledde till att den berörda personen snabbt lämnade sin offentliga funktion, trots att ett överklagande av den nationella integritetsbyråns beslut lämnades in till domstolen. Det förekom inga fall som skulle ha prövat parlamentets transparens i dess beslutsfattande med avseende på slutliga domstolsbeslut.

Den positiva bedömningen i 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen på grundval av det proaktiva samarbetet i inledningen av det nya parlamentet bekräftas och denna rekommendation kan därför betraktas som uppfylld. Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka uppföljningen från parlamentet av oåterkalleliga beslut om oförenligheter, intressekonflikter och orättmätiga förmögenheter som rör dess ledamöter inom ramen för rapporterna om rättsstatsprincipen.

På grundval av analysen av det andra riktmärket kan alla rekommendationer betraktas som uppfyllda på ett tillfredsställande sätt. Kommissionen kommer att fortsätta att undersöka utvecklingen med avseende på integritetsramen och dess genomförande i rapporterna om rättsstatsprincipen. Konsolideringen av den rättsliga ramen för integritet är också en milstolpe i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens¹⁰¹.

2.3 Tredje riktmärket: Hantering av korruption på hög nivå

Det nationella direktoratet för korruptionsbekämpning och kampen mot korruption på hög nivå

Korruption var ett huvudsakligt orosområde som den positiva bedömningen kom fram till i samband med att det tredje riktmärket i januari 2017 ifrågasattes av Rumänien. I 2021 års rapport kunde man dock notera en förbättring med ökad drivkraft och institutionell stabilitet vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten. Den positiva trenden när det gäller utredningens effektivitet och påföljder i fråga om korruption bekräftades i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Sedan den senaste rapporten om samarbets- och kontrollmekanismen och fram till slutet av oktober 2022 hade den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten skickat 451 fall av korruption på hög nivå till domstol, som rörde totalt 1 067 svaranden. Dessa inkluderade

¹⁰⁰ Högsta kassationsdomstolens beslut av den 16 november 2020 och Högsta kassationsdomstolens beslut 1/2021 av den 19 mars 2021.

¹⁰¹ Milstolpe 431 om utvärdering och uppdatering av lagstiftningen om integritetsramen.

sittande eller tidigare ministrar, ställföreträdare, senatorer eller personer som innehade höga politiska eller offentliga ämbeten inom lokal förvaltning. Under samma period beslutade domstolen om slutlig fällande dom för 564 svaranden i fall där åtal väckts av den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten och förordnade att tillgångar till ett värde av nästan 24 miljoner euro skulle förverkas. Till följd av de slutliga domstolsbesluten fick statliga enheter rätt att inhämta över 43 miljoner euro i men i mål som drivits av den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten. Dessa resultat bekräftar den positiva trend som noterades 2021.

Det kvarstår dock operativa utmaningar när det gäller arbetet mot korruption på hög nivå. Rekryteringen har visat sig vara en utmaning, även om vissa förbättringar noteras i beläggningsgraden för åklagare vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, som nu uppgår till 78 % enligt de uppgifter som lämnats till kommissionen. Kravet på högre tjänsteålder fastställdes som en viktig anledning till de begränsade antal ansökningar som inkom för att fylla de tillgängliga befattningarna¹⁰². Sedan författningsdomstolen förklarade en lag om att sänka kravet på högre tjänsteålder till sju år¹⁰³ som grundlagsstridig har kravet på högre tjänsteålder för utnämning till den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten inte ändrats i de reviderade lagarna och ett krav på tio år gäller samt tre år obligatorisk utbildning vid det nationella institutet för domarkåren¹⁰⁴. Med tanke på bristen på åklagare vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten fortsätter delegation, tillfällig förflyttning till annat arbete och överföring att vara viktiga verktyg¹⁰⁵. Man ser också att ändringarna till följd av de nya lagarna om rekryteringsförfarandena för vanliga åklagare vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, som har överförts från Högsta rådsrådet till den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, bidrar till att uppnå detta mål. Hanteringen av de operativa utmaningarna för den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, bland annat när det gäller rekryteringen av åklagare, är en rekommendation i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen och Rumäniens plan för återhämtning och resiliens innefattar ett åtagande att öka beläggningsgraden vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten till 85 % senast den 30 juni 2023¹⁰⁶.

Upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet (se även det första riktmärket) är särskilt relevant för arbetet med att bekämpa korruption på hög nivå. Domstolen noterade i fallet med avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet att

¹⁰² Enligt vad som bekräftas av uppgifterna från Rumänien för rapporten om rättsstatsprincipen, s. 27, och den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, 2021 års verksamhetsrapport, s. 8.

¹⁰³ Författningsdomstolen, beslut nr 514 av den 14 juli 2021. Eftersom den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten är en specialiserad avdelning inom åklagarmyndigheten som är ansluten till Högsta kassationsdomstolen ansåg domstolen att korruptionsbekämpningsmyndighetens åklagare bör omfattas av samma högre tjänsteålder som åklagare vid den åklagarmyndighet som är ansluten till Högsta kassationsdomstolen (12 år). Den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten och byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism har hävdade att den erfarenhet som krävs för arbete vid en åklagarmyndighet inte föreskrivs i grundlagen och hänvisade till de praktiska skälen till att minska erfarenheten till sju år.

¹⁰⁴ En övergångsbestämmelse försenar införandet av utbildningsperioden på tre år i beräkningen av erfarenhet till 2026. På kort sikt kan detta bidra till att öka beläggningsgraden för den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten.

¹⁰⁵ Våren 2022 hade den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten 14 delegerade åklagare utav 145 tillsatta tjänster (10 % av personalen). Den nya lagen om domarstadgan föreskriver ingen delegering från den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten/byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism men tillfällig förflyttning till annat arbete vid den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten/byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism från andra åklagarmyndigheter är möjlig (en gång, i högst ett år).

¹⁰⁶ Milstolpe 429 i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens.

bristen på expertis när det gäller att bedriva utredningar av komplexa korruptionsfall, otillräckliga personalresurser och hög arbetsbelastning skulle kunna riskera förseningar och minskad effektivitet vid hanteringen av fall¹⁰⁷. Den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten har inte återfått behörigheten att utreda korruption inom rättssystemet trots att både Venedigkommissionen¹⁰⁸ och riksåklagaren¹⁰⁹ har hävdats att det är osannolikt att den nya strukturen skulle vara bättre lämpad att bedriva utredningar av påståenden av korruption bland domare och åklagare än en sådan specialiserad åklagartjänst som den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten. Eftersom det bara är några månader sedan avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet upplöstes är det för tidigt att bedöma huruvida den nya strukturen kan lagföra korruptionsbrott inom rättsväsendet på ett effektivt sätt¹¹⁰. Ett annat viktigt bekymmer med avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet var bristen på klarhet när det gällde fördelningen av ärenden mellan den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten och avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet, och i synnerhet överföringen av hela korruptionshandlingar från den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten så fort en domare eller åklagare var inblandad. Den nya lagen syftar till att begränsa de förenade målen enbart till sådana fall där målen inte kan skiljas åt på grund av skäl som rör åklagarväsendets uppförandekod¹¹¹. Om den genomförs korrekt kan den hjälpa till att förebygga sådana störningar i korruptionsbekämpande utredningar som har förekommit tidigare¹¹². Hittills har inga incidenter rapporterats och inga fall registrerats där det krävdes skiljedomsförfaranden med avseende på behörighet med den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten. 2022 års rapport om rättsstatsprincipen innehöll en rekommendation som framhöll effekten av det nya systemet på utredningen och lagföringen av korruptionsbrott inom rättsväsendet.

Det utdragna översynsförfarandet med avseende på strafflagarna (se första riktmärket) har påverkat korruptionsbekämpningen. Två beslut från författningsdomstolen ledde till att de straffrättsliga förfarandena i korruptionsmål mot nationella politiker avslutades genom annullering av domstolsbeslut på grundval av frågan om domarnämndernas

¹⁰⁷ Enligt vad som noteras i domstolens dom av den 18 maj 2021, Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl., i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-294/19, C-355/19 och C-379/19, EU:C:2021:393, punkt 221–222.

¹⁰⁸ I yttrandet från 2022 rekommenderade Venedigkommissionen att de specialiserade åklagartjänsternas (den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten och byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism) befogenheter skulle återställas så att de även skulle utreda och lagföra brott inom deras behörighetsområde som begåtts av domare och åklagare, och det noterades att ”[s]yftet med att upplösa avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet var att säkerställa mer effektivitet i utredningen och lagföringen av brott – framför allt korruption – som begåtts av domare och åklagare. Det är osannolikt att en struktur med icke-specialiserade åklagare på nivån för de åklagarmyndigheter som är kopplade till Högsta kassationsdomstolen och de som är kopplade till appellationsdomstolar kommer att vara bättre lämpad att bedriva utredningar av påståenden om korruption bland domare och åklagare än den befintliga specialiserade åklagartjänst som utgörs av den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten.” (Se Venedigkommissionen, yttrande om lagförslag om att upplösa avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet (CDL-AD(2022)003, punkt 37).

¹⁰⁹ Skriftlig inlägga som mottagits från den allmänna åklagaren i samband med landsbesöket för 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹¹⁰ Se även det första riktmärket om det nuvarande fokuset på att arbeta för att hantera eftersläpningen och prioritera mål.

¹¹¹ Artikel 3.5 i den nya lagen. Vid tvister mellan två åklagarmyndigheter ska riksåklagaren besluta om målen ska fortsätta att vara förenade.

¹¹² Hittills har den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten inte rapporterat några incidenter med avseende på denna fråga.

sammansättning¹¹³. Samtidigt fastställde Högsta kassationsdomstolen i april 2022, till följd av en dom i Europeiska unionens domstol¹¹⁴, fängelsedomarna i ett högprofilerat mål från 2018 som hade avbrutits på grund av olaglig sammansättning av domstolen¹¹⁵. I maj 2022 avgjorde Högsta kassationsdomstolen ett annat högprofilerat mål och genomförde den dom från Europeiska unionens domstol som nämns ovan för att bortse från författningsdomstolens rättspraxis om lagligheten med avseende på domarnämndernas sammansättning, och dömde den huvudsakliga svaranden till fängelse för mutbrott¹¹⁶.

Enligt vad som beskrivs ovan har bristen på lagstiftningsåtgärder till följd av författningsdomstolens dom om preskriptionstiderna haft en stor inverkan på de pågående målen. Detta gäller i synnerhet korruptionsfall¹¹⁷. Enligt en uppskattning som offentliggjordes av byrån för korruptionsbekämpning skulle totalt 557 brottsmål som är föremål för ett straffrättsligt förfarande eller som pågår vid domstolarna kunna avslutas till följd av detta¹¹⁸. De exakta menen skulle behöva bedömas från fall till fall men byrån för korruptionsbekämpning uppskattar skadorna i dessa fall till cirka 1,2 miljarder euro och det totala beloppet för mutor och otillbörlig påverkan till cirka 150 miljoner euro. Trots att det fortfarande finns civilrättsliga sätt att återkräva vissa belopp kan avbrutna straffrättsliga förfaranden i ett så stort antal korruptionsmål få en betydande inverkan på insatserna för att bekämpa korruption på hög nivå och dess faktiska konsekvenser och eventuella mildrande åtgärder kommer att övervakas noga av kommissionen, även mot bakgrund av Europeiska unionens domstol dom om att EU-rätten hindrar tillämpningen av nationella bestämmelser liknande författningsdomstolens rättspraxis om detta kan orsaka en systematisk risk för strafffrihet vid korruptionsbrott eller bedrägerihandlingar som påverkar unionens ekonomiska intressen¹¹⁹. Risken för att tusentals svaranden inte skulle komma att ta straffrättsligt ansvar har utlöst stark kritik i Rumänien.

De återkommande ändringarna av sammansättningen för nämnderna vid brottmål har rapporterats sedan den senaste rapporten om samarbets- och kontrollmekanismen 2021. Om en omprövningsnämnd utgörs av två domare och en domare ersätts ska därför hela nämnden entledigas och hela förfarandet för bevisförvaltningen återupptas. Detta ger upphov till en kritisk situation för mål som kommer att preskriberas tidigt 2023. Riksåklagaren har fört fram idén att reservera domare för att förhindra att panelen upplöses.

¹¹³ Rumäniens författningsdomstol, beslut nr 685/2018 och nr 417/2019. Författningsdomstolen fastslog att metoden för utnämning av rättsliga ledamöter för sammansättningen av nämnderna på fem domare vid Högsta kassationsdomstolen stred mot den regel som krävde att alla ledamöter ska lottas fram. Den fastslog dessutom att Högsta kassationsdomstolen hade underlåtit att inrätta specialnämnder med tre domare för att hantera korruptionsbrott i första instans. Läs mer i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien, s. 10.

¹¹⁴ Domstolens dom av den 21 december 2021, Euro Box Promotion m.fl., de förenade målen C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 och C-840/19.

¹¹⁵ Beslut från Högsta kassationsdomstolen av den 7 april 2022.

¹¹⁶ Beslut från Högsta kassationsdomstolen av den 10 maj 2022 i mål 105/1/2019.

¹¹⁷ Utöver korruptionsmål skulle enligt en uppskattning från den specialiserade åklagarmyndighet som hanterar terrorism och organiserad brottslighet totalt 605 pågående mål, med totala uppskattade ekonomiska skador på över 1 miljard euro, påverkas inom det område som hanteras av byrån för utredning av organiserad brottslighet och terrorism. Uppskattningar från allmänna åklagarmyndigheten om andra brott saknades.

¹¹⁸ Byrån för korruptionsbekämpning, pressmeddelande från den 28 oktober 2022, <https://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=11549>.

¹¹⁹ Domstolens dom av den 21 december 2021, Euro Box Promotion m.fl., de förenade målen C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 och C-840/19. Läs mer i 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, landskapitlet om rättsstatsprincipen i Rumänien, s. 14.

De positiva resultaten med avseende på utredningarnas effektivitet och påföljder i fråga om korruption på hög nivå har fortsatt under 2021 och 2022. Det kommer att vara viktigt att säkerställa att denna effektivitet kan upprätthållas på ett hållbart sätt (se även det första riktmärket), bland annat genom stabiliseringen av en lämplig straffrättslig ram och de relevanta bestämmelserna i lagarna. Den övergripande ramen och hur Rumänien kommer att fortsätta att hantera de operativa utmaningarna för den nationella korruptionsbekämpningsmyndigheten, som är avgörande för att upprätthålla hållbarheten för fortsatta framsteg, kommer att följas noggrant inom kommissionens övervakning inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen.

Upphävande av parlamentsledamöternas immunitet

2017 rekommendation om samarbets- och kontrollmekanismen: Objektiva kriterier bör antas för beslut om och motiveringar av hävd immunitet för parlamentsledamöter, för att säkerställa att immuniteten inte används för att undvika utredning och åtal för korruptionsbrott. Regeringen kan också överväga att ändra lagstiftningen för att begränsa immuniteten för ministrarna till deras mandatperiod. Dessa åtgärder skulle kunna få stöd från Venedigkommissionen och Greco. Parlamentet bör inrätta ett system för att regelbundet rapportera om beslut som fattas av dess kammare om hävande av immunitet och skulle kunna anordna en offentlig debatt så att Högsta rådet och det civila samhället kan komma med synpunkter.

Denna rekommendation berör parlamentets ansvar för sina beslut om begäranden från åklagarsidan om att godkänna förebyggande åtgärder, såsom husrannsakingar eller arresteringar, och om begäranden om att godkänna utredningar av en parlamentsledamot när denna har eller har innehaft en ministerpost. Tidigare har bristen på motivering av de beslut som fattas av parlamentet – samt antalet tillfällen då parlamentet inte har tillåtit utredningar att fortsätta – lett till farhågor om objektiviteten för dessa beslut.

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen drogs slutsatsen att inställningen i parlamentet har utvecklats i en positiv riktning¹²⁰ och att detta har fortsatt. Det har bara varit två fall där byrån för korruptionsbekämpning har begärt att immuniteten ska hävas sedan den senaste rapporten om samarbets- och kontrollmekanismen och båda har snabbt godkänts av parlamentet¹²¹. Senaten ändrade den 7 november 2022 dessutom sina förfaranderegler för att införa definierade objektiva kriterier för att besluta om begäranden om att häva den parlamentariska immuniteten, enligt de linjer som redan gällde i deputeradekammaren¹²². Efterlevnaden av de gällande reglerna kommer att vara viktig för att säkerställa att de nuvarande riktlinjerna upprätthålls.

Parlamentets ansvar för sina beslut om begäranden från åklagarsidan om att godkänna förebyggande åtgärder och om begäranden om att godkänna utredningar av parlamentsledamöter har också varit ett viktigt område för övervakningen inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen. I 2021 års rapport om samarbets- och

¹²⁰ Deputeradekammaren ändrade sina förfaranderegler 2019 för att införa en specifik hänvisning till kriterierna i Venedigkommissionens rapport om syftet med och upphävandet av parlamentarisk immunitet. I en rapport från mars 2021 konstaterar Greco att ett informellt krav på att åklagarorganen ska lämna in hela ärendet när åtal väcks mot en minister eller en tidigare minister som också är ledamot av parlamentet uppenbarligen har hävts genom en skrivelse. Greco RC4(2021).

¹²¹ En begäran avsåg godkännande av husrannsakan med avseende på en ledamot i deputeradekammaren och den andra avsåg godkännande av en brottsutredning rörande en sittande minister. Båda begärandena riktades till deputeradekammaren.

¹²² <https://www.monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--1074--2022.html>.

kontrollmekanismen drogs slutsatsen att strategin i parlamentet hade utvecklats i en positiv riktning och det beslut som nyligen fattades av senaten om att införa definierade objektiva kriterier för att besluta om begäranden om att häva den parlamentariska immuniteten innebär att båda kammarna har inrättat viktiga permanenta skyddsåtgärder för öppenhet. Kommissionen kommer att fortsätta att följa utvecklingen när det gäller övervakningen inom ramen för den årliga rapporten om rättsstatsprincipen.

Situationen när det gäller det tredje riktmärket har uppvisat en positiv utveckling sedan 2021. På grundval av analysen kan rekommendationerna betraktas som uppfyllda på ett tillfredsställande sätt. Det kommer att vara viktigt att upprätthålla dessa positiva resultat. Som för andra medlemsstater övervakar rapporten om rättsstatsprincipen hur Rumänien fortsätter att hantera återstående och nya utmaningar i samband med bekämpningen av korruption på hög nivå och genomförandet av rekommendationerna för landet.

2.4 Fjärde riktmärket: Hantering av korruption på alla nivåer

Sedan rapporten om samarbets- och kontrollmekanismen från juni 2021 har den allmänna åklagarmyndigheten fortsatt med den effektiva lagföringen av korruptionsbrott och brott likställda med korruption¹²³. Bristen på personalresurser inom rättsväsendet¹²⁴ och de begränsade tekniska resurser för särskilda utredningsmetoder som finns tillgängliga för åklagarmyndigheten påverkar dock dess utredningar. Det allmänna direktoratet för korruptionsbekämpning vid justitieministeriet fortsatte att utföra sitt arbete i gott samarbete med åklagarmyndigheten.

Den nationella strategin mot korruption

2017 års rekommendation: Fortsätta genomförandet av den nationella strategin mot korruption, och följa de tidsfrister som regeringen fastställde i augusti 2016. Justitieministern bör inrätta ett system för rapportering om hur effektivt genomförandet av den nationella strategin mot korruption är (inbegripet statistik om integritetsincidenter inom den offentliga förvaltningen, närmare uppgifter om disciplinära förfaranden och påföljder och information om de strukturella åtgärder som tillämpas på känsliga områden).

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen fastslogs det att ytterligare arbete krävdes med avseende på den nationella strategin för korruptionsbekämpning för att säkerställa ett effektivt genomförande och en förstärkning av förebyggandet och bekämpningen av korruption inom sårbara områden och på lokal nivå.

En ny nationell strategi för korruptionsbekämpning för 2021–2025 godkändes av regeringen i december 2021¹²⁵. Förberedelsen av den byggde på en intern utvärdering och en extern revision som utfördes av OECD. OECD:s utvärdering bekräftade de betydande steg som Rumänien hade gjort mot en starkare politik för korruptionsbekämpning och integritet och

¹²³ Sedan 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen har färre åtal haft att göra med mutor än 2020 och 2021, samtidigt som fokuset på att utreda påståenden om korruption med avseende på tjänstemän inom offentlig förvaltning har fortsatt.

¹²⁴ I juli 2022 låg tillsättningsgraden för åklagarmyndighetens personalsystem på endast 55 % och situationen försämrades ytterligare.

¹²⁵ Detta anges även i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens, där milstolpe 426 krävde att regeringens beslut om godkännande av den nya nationella strategin för korruptionsbekämpning skulle träda i kraft.

noterade även att bristen på politiskt stöd för genomförandet av viktiga lagstiftningsreformer var en viktig utmaning¹²⁶.

Genomförandet av strategin för 2021–2025 pågår. Arbetet fokuserar på de fastställda prioriterade områdena och en process för sakkunnigbedömning för de deltagande institutionerna kommer att inledas i december. En halvtidsrapport om genomförandet av strategin planeras till första kvartalet 2023.

Insatser för att säkerställa ett effektivt genomförande av strategin för korruptionsbekämpning för 2021–2025 är på väg. Utvärderings- och rapporteringsmekanismer håller på att inrättas. Denna rekommendation kan anses vara uppfylld. Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka genomförandet av strategin inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen.

Nationella byrån för förvaltning av tillgångar som beslagtogs

2017 års rekommendation: Säkerställa att den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna egendom är i drift fullt ut och fungerar effektivt så att den kan utfärda sin första årliga rapport med tillförlitliga statistiska uppgifter om förverkande av tillgångar som härrör från brottslig verksamhet. Byrån bör inrätta ett system för regelbunden rapportering om utvecklingen av den administrativa kapaciteten, resultatet av förverkandet och förvaltningen av tillgångar som härrör från brottslig verksamhet.

Uppgiften för den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar är att säkerställa en effektiv verkställandegrad för beslut om förverkande som utfärdas i brottmål genom en effektiv hantering av beslagtagna tillgångar som fördelas till byrån av åklagare och domare.

År 2022 påbörjade den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar sitt sjätte verksamhetsår och byrån uppvisar en effektiv funktion och är i färd med att genomföra en nationell strategi för att stärka systemet för återkrävande av tillgångar för 2021–2025. Mandatet för den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar har förlängts till juli¹²⁷ och byrån arbetar med att öka kapaciteten att spåra tillgångar både nationellt och internationellt, stärka samarbetsmekanismerna och tillhandahålla nya verktyg för polisens och åklagarnas finansiella utredningar. Genomförandet av den nya lagstiftningsramen pågår, även när det gäller ytterligare medel som tilldelats byrån. Den nya lagen föreskriver också en fond för förebyggande av brott och vittnesskydd, en punkt som upprepade gånger har tagits upp av det civila samhället. Den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar beslagtogs över 60 miljoner euro 2022, jämfört med nästan 57 miljoner euro 2021. Den förvaltar över 140 mobila tillgångar med ett totalt värde på nästan 5,5 miljoner euro¹²⁸.

I 2021 års rapport om samarbets- och kontrollmekanismen drogs slutsatsen att denna rekommendation har uppfyllts. Detta kan bekräftas.

På grundval av analysen av det fjärde riktmärket kan alla rekommendationer betraktas som uppfyllda. Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka korruptionsbekämpningen på alla nivåer inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen.

¹²⁶ OECD, Evaluation of the Romanian Anti-Corruption Strategy 2016-2020.

¹²⁷ Detta har även varit föremål för milstolpe nr 422 i Rumäniens plan för återhämtning och resiliens som kräver att lagen om ändring av befogenheterna för den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar ska träda i kraft.

¹²⁸ Siffror från den 31 oktober 2022 som har tillhandahållits av den nationella byrån för förvaltning av beslagtagna tillgångar för den lägesrapport som översändes till kommissionen i november 2022.

3. SLUTSATS

Beslutet om att inrätta samarbets- och kontrollmekanismen 2006 var en integrerad del av Rumäniens anslutningsprocess. Det innebär ett sätt att hantera kvarstående frågor där ytterligare förbättringar krävs för att säkerställa rättsväsendets och de brottsbekämpande organens kapacitet att genomföra och tillämpa de bestämmelser som antagits för att förverkliga den inre marknaden och området med frihet, säkerhet och rättvisa¹²⁹.

Sedan dess har samarbets- och kontrollmekanismen erbjudit en ram för samarbete och övervakning som ska åtfölja den reformprocess som anges för riktmärkena. Denna inledde en slutetapp i samband med att den positiva genomgången i januari 2017 ledde till de tolv huvudsakliga rekommendationerna. Trots att denna etapp förlängdes på grund av behovet av att hantera de åtta ytterligare rekommendationerna från november 2018 har Rumänien mer nyligen arbetat konsekvent med genomförandet av dessa rekommendationer, vilket bekräftades i rapporten från juni 2021. I slutsatserna i denna rapport har man kunnat notera stora framsteg inom den rättsliga och institutionella ramen för att hantera de långvariga rekommendationerna inom samarbets- och kontrollmekanismen.

Utvecklingen av situationen i EU när det gäller rättsstatsprincipen har skapat ett nytt sammanhang kring kommissionens samarbete med Rumänien. I synnerhet tillhandahåller den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen nu en löpande ram som gör det möjligt att anlägga ett långsiktigt perspektiv med sikte på hållbara reformer, för både Rumänien och andra medlemsstater.

Den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen kommer att möjliggöra fortsatt övervakning av genomförandeetappen för många av de överenskomna reformerna i praktiken. Man kan fortsätta att följa upp frågor såsom det nya system som följde på upplösningen av avdelningen för utredning av brott inom rättsväsendet, rättsinspektionens funktionssätt, personalresurserna inom rättsväsendet, genomförandet av domstolsbeslut från den offentliga förvaltningen, effekten av den kommande översynen av strafflagstiftningen på korruptionsbekämpningens effektivitet och utvecklingen av integritetsramen och dess tillämpning, bland annat av parlamentet. Detta kommer att utgöra en del av övervakningen av rättssystemet och korruptionsbekämpningen som två av rapporternas grundläggande pelare. Detta är i linje med den rumänska regeringens åtagande att på ett oåterkalleligt sätt konsolidera de framsteg som hittills har uppnåtts när det gäller att säkerställa rättssystemets oberoende och effektivitet samt resultaten när det gäller korruptionsbekämpningen.

De rumänska myndigheterna har gjort det tydligt att ett antal omedelbara frågor kommer att följas upp enligt vad som krävs de kommande månaderna. Rumänien har åtagit sig att ytterligare analysera och ta största möjliga hänsyn till yttrandena från Venedigkommissionen om lagarna och mer generellt om ytterligare åtgärder krävs. Rumänien har även åtagit sig att slutföra översynen av strafflagen och straffprocesslagen för att säkerställa anpassning till de beslut som landets författningsdomstol har fattat sedan 2016. Slutförandet av översynen av de två lagarna utgör också en del av de åtaganden som gjorts av Rumänien i planen för återhämtning och resiliens som ska antas i slutet av 2022, och kommissionen kommer noggrant att bedöma de reviderade lagarna i enlighet med de specifika förfaranden som fastställs i detta avseende. En slutlig omedelbar fråga kommer att vara det nya Högsta rättsrådets förmåga att bidra till drivkraften bakom reformen, och Rumäniens regering har uttryckt sitt förtroende för rådets förmåga att ge ny kraft åt öppenhet och ansvarsskyldighet.

¹²⁹ Kommissionens beslut av den 13 december 2006 (K(2006) 6569 slutlig).

Rumänien har redan visat ett starkt åtagande att arbeta inom ramen för den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen, och landet fortsätter att samarbeta på ett konstruktivt sätt inom denna ram. Rumäniens plan för återhämtning och resiliens har dessutom gjort det möjligt att fastställa specifika milstolpar för framsteg.

Nu när de slutliga åtgärderna har vidtagits är kommissionen övertygad om att samarbetet och övervakningen av rättsväsendet och politiken för bekämpning av korruption i Rumänien kan föras framåt inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen och andra etablerade delar av verktygslådan för rättsstatsprincipen som gäller för alla medlemsstater. I detta avseende har man redan följt rekommendationerna inom ramen för rapporten om rättsstatsprincipen och infört program inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd för att stödja reformprocessen.

Kommissionen anser att de framsteg som Rumänien har gjort inom ramen för samarbets- och kontrollmekanismen är tillräckliga för att uppfylla de åtaganden som landet gjorde när det anslöt sig till EU.

Det är viktigt att Rumänien fortsätter att arbeta konsekvent med att omvandla de återstående åtagandena i denna rapport till konkret lagstiftning och med fortsatt genomförande, inom ramen för den årliga rapporteringscykeln för rättsstatsprincipen och med stöd av andra delar av EU:s verktygslåda för rättsstatsprincipen.

Kommissionen kommer att ta vederbörlig hänsyn till rådets och Europaparlamentets observationer¹³⁰ innan den fattar ett slutligt beslut om Rumänien i enlighet med beslutet om samarbets- och kontrollmekanismen.

¹³⁰ Ett upphävande av samarbets- och kontrollmekanismen för Rumänien skulle ske i form av ett beslut från kommissionen om upphävande av kommissionens beslut 2006/928/EG av den 13 december 2006 om inrättande av en mekanism för samarbete och kontroll av Rumäniens framsteg vid uppfyllandet av de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption (K(2006) 6569 slutlig).

Bilaga: Riktmärken inom ramen för beslutet om samarbets- och kontrollmekanismen

Riktmärken som ska hanteras av Rumänien enligt kommissionens beslut av den 13/XII/2006 om inrättande av en mekanism för samarbete och kontroll av Rumäniens framsteg vid uppfyllandet av de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption:

Riktmärke 1: Sörja för ett öppnare och effektivare rättsligt förfarande bland annat genom att öka kapaciteten och ansvarigheten hos det högsta rättsrådet. Rapportera om och övervaka verkningarna av de nya civil- och straffprocesslagarna.

Riktmärke 2: Inrätta en byrå för integritet med ansvar för att kontrollera tillgångar, oförenligheter och eventuella intressekonflikter och för att utfärda de obligatoriska beslut på grundval av vilka avskräckande sanktioner kan vidtas.

Riktmärke 3: Bygga vidare på de framsteg som redan gjorts och fortsätta att genomföra professionella, oberoende undersökningar rörande fall av påstådd korruption på hög nivå.

Riktmärke 4: Vidta ytterligare åtgärder för att förebygga och bekämpa korruption, särskilt inom lokal förvaltning